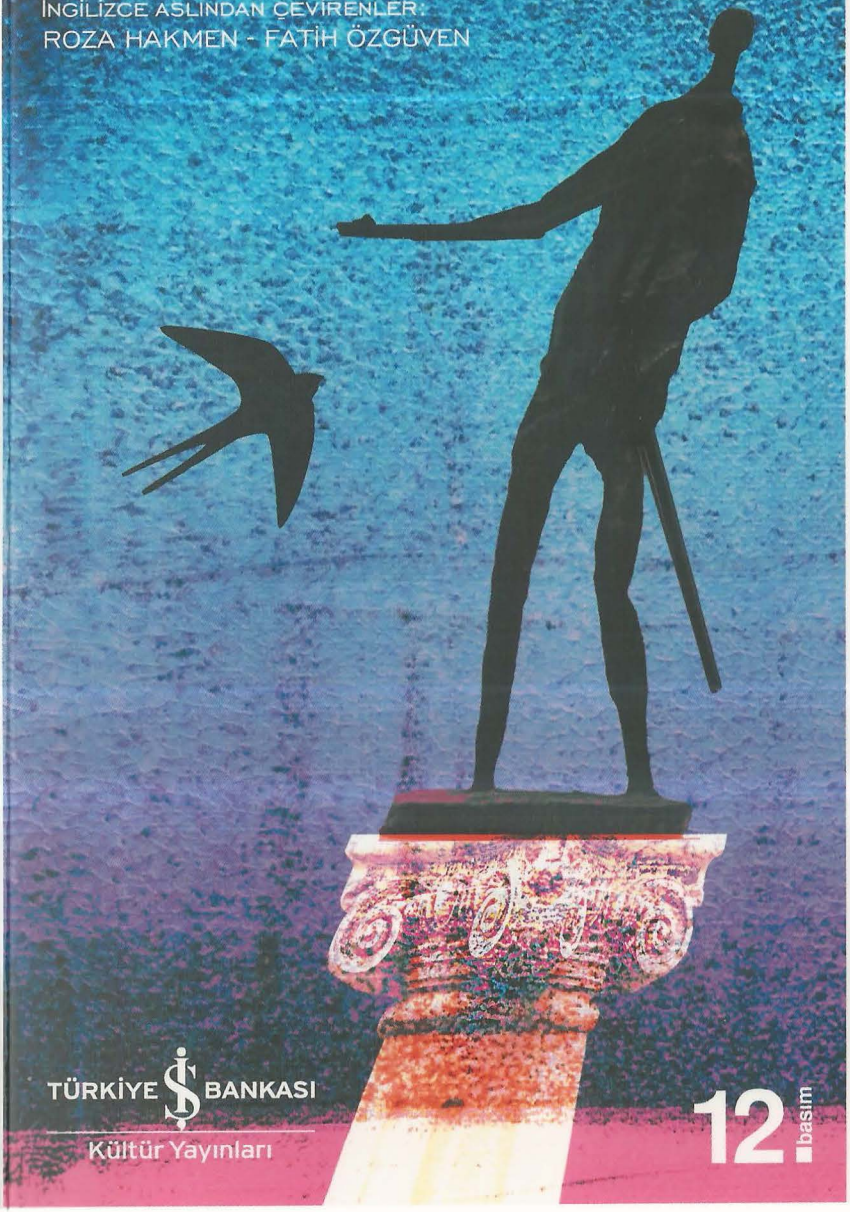
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 96

OSCAR WILDE

MUTLU PRENS

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
ROZA HAKMEN - FATİH ÖZGÜVEN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

12. basım

OSCAR WILDE • MUTLU PRENS
96

OSCAR WILDE
MUTLU PRENS

ÖZGÜN ADI
THE HAPPY PRINCE

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
SERTİFİKA NO: 40077

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA 1.-14. BASIM
MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NDE 1. BASIM MAYIS 2017, İSTANBUL
12. BASIM ARALIK 2020, İSTANBUL

ISBN 978-605-295-036-4

BASKI: UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
Keresteciler Sitesi Fatih Caddesi Yüksek Sokak No: 11/1 Merter Güngören/İstanbul
Tel. (0212) 637 04 11 Sertifika No: 45162

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİRENLER:

ROZA HAKMEN (Vefalı Dost - Harika Fişek)
(1956): İzmir Amerikan Kız Koleji'ni ve ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Miguel de Cervantes'ten *Don Quijote*, Marcel Proust'tan *Kayıp Zamanın İzinde*, Federico Garcia Lorca'dan *Kanlı Düğün*'ü dilimize kazandırdı. Eserlerini çevirdiği yazarlar arasında O. Wilde, A. Burgess, H. James, M. Eliade, E.M. Forster, T. Parks, A. Rice, H. Norman da yer alıyor.

FATİH ÖZGÜVEN (Mutlu Prens - Bülbül ve Gül - Bencil Dev)
(1957): Avusturya Lisesi'ni ve İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. V. Nabokov, T. Mann, T. Bernhard, H. James, M. Kundera ve V. Woolf eserlerini Türkçeye kazandırdığı yazarlar arasındadır.

Modern
Klasikler
Dizisi -96

Oscar Wilde

Mutlu Prens

İngilizce aslından çevirenler:
Roza Hakmen • Fatih Özgüven

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Mutlu Prens 1
Harika Fişek 11
Bencil Dev 25
Bülbül ve Gül 31
Vefalı Dost 39

Mutlu Prens

Mutlu Prens'in heykeli, uzun bir sütunun tepesinde, şehrin ta üzerinde yükseliyordu. Baştan aşağı ince altın varaklarla kaplıydı, gözleri iki parlak safirdi, kılıcının kabzasında da iri, kırmızı bir yakut parıldıyordu.

Herkes çok hayrandı ona gerçekten de. "Bir rüzgârgülü kadar güzel," dedi sanat beğenisiyle ün kazanmak isteyen Şehir Meclisi üyelerinden biri, "ama onun kadar yararlı değil," diye de ekledi, kendisini aklı havalarda sanacaklarından korkarak; aslında öyle biri değildi.

Duyarlı bir anne, aydedeyi isterim diye ağlayan küçük oğluna, "Neden Mutlu Prens gibi olamıyorsun?" diye sordu. "Mutlu Prens hiçbir şey için ağlamayı aklının ucundan bile geçirmez."

Hayalleri yıkılmış bir adam harikulade heykele bakıp "Seviniyorum, hiç değilse dünyada epeyce mutlu birisi var," dedi.

Yetimhane öğrencileri parlak kızıl renkli pelerinleri, temiz beyaz önlükleriyle kiliseden çıkarlarken, "Tıpkı bir meleğe benziyor," dediler.

"Nereden biliyorsunuz?" dedi aritmetik öğretmeni. "Hiç melek görmediniz ki."

"Ah! Gördük, rüyalarımızda," diye cevap verdi çocuklar. Bunun üzerine aritmetik öğretmeni kaşlarını çatıp kızgın bir yüz ifadesi takındı, çünkü çocukların düş görmelerini onaylamazdı.

Bir gece şehrin üzerinden küçük bir Kırlangıç geçti uçarak. Arkadaşları altı hafta önce Mısır'a gitmişlerdi ama o geride kalmıştı, çünkü güzeller güzeli bir Kamış'a tutkundu. Ona ilkbaharın ilk günlerinde, sarı bir pervanenin peşinde nehir aşağı uçarken rastlamıştı. Kamış'ın ince beli o kadar gönlünü çelmişti ki durup konuşmuştu onunla.

"Seni seveyim mi?" dedi Kırlangıç; hemen sadede gelmekten hoşlanırdı. Kamış ise boynunu iyice bir eğdi. Bunun üzerine Kırlangıç onun etrafında döndü de döndü, kanatlarını suya değdiriyor, suda gümüş halkacıklar yapıyordu. Muhabbetini böyle gösteriyordu işte. Aşkları bütün yaz sürdü.

"Gülünç bir bağlılık bu," diye cıvıldaştı öteki Kırlangıçlar; "Kamış Hanım beş parasız, ayrıca çok fazla akrabası var!" Gerçekten de ırmak kamış doluydu. Sonra, sonbahar geldiğinde bütün kırlangıçlar uçup gitti.

Arkadaşları gittikten sonra Kırlangıç kendini yalnız hissetti ve sevgilisinden usandı. "Sohbeti yok," dedi, "ayrıca korkarım cilve yapmaktan başka bir şey bilmiyor, durmadan rüzgârla cilveleşip duruyor." Gerçekten de ne zaman rüzgâr esse, Kamış çok zarif hareketlerle eğilip bükülüyordu. "Yerine de çok düşkün," diye sürdürdü sözünü, "oysa ben yolculuk etmeyi seviyorum, bu yüzden karımın da yolculuktan hoşlanması gerekir."

Sonunda, "Benimle uzaklara gelir misin?" dedi ona, fakat Kamış başını iki yana salladı, o kadar bağlıydı yerine.

"Aşkımı hafife aldın!" diye bağırdı Kırlangıç. "Ben Piramitler'e gidiyorum. Hoşça kal!" dedi ve uçup gitti.

Bütün gün uçtu, gece olduğunda şehre vardı. "Nerede konaklasam?" dedi. "Umarım kent beni ağırlamak için hazırlık yapmıştır." Sonra uzun sütunun üstündeki heykeli gördü. "Burada konaklayacağım," dedi; "güzel bir konumu var, temiz hava bol." Böyle diyerek Mutlu Prens'in ayaklarının arasına kondu.

Çevresine bakındı, "Altından bir yatak odam var," dedi kendi kendine alçak sesle ve uyumaya hazırlandı; fakat başını tam kanadının altına sokarken üstüne büyük bir su damlası düştü. "Ne garip şey!" diye bağırdı. "Gökyüzünde tek bir bulut yok, yıldızlar berrak, ışıl ışıl, gene de yağmur yağıyor. Avrupa'nın kuzeyinin iklimi gerçekten de feci. Kamış yağmuru çok severdi, ama sadece bencilliğinden."

Derken bir damla daha düştü. Kırlangıç, "Yağmurdan korumayacaksa heykel dediğin ne işe yarar? İyi bir baca aramalı," dedi ve uçup gitmeye karar verdi.

Ama daha kanatlarını açamadan üçüncü bir damla düştü. Kırlangıç başını kaldırıp yukarı baktı – ah, bir de ne görsün!

Mutlu Prens'in gözleri yaşlarla doluydu ve altın yanaklarından yaşlar süzülüyordu. Yüzü ay ışığında o kadar güzeldi ki Kırlangıç'ın içi acımayla doldu.

"Kimsin sen?" dedi.

"Ben Mutlu Prens'im."

"O zaman neden ağlıyorsun?" diye sordu Kırlangıç. "Sırılsıklam ettin beni."

"Ben canlıyken ve yüreğim insan yüreğiyken," diye cevap verdi heykel, "gözyaşlarının ne işe yaradığını bilmezdim, çünkü üzüntünün girmesine izin verilmeyen Kaygısızlık Sarayı'nda yaşardım. Gündüzleri arkadaşlarımla bahçede oyun oynardım, akşamsa Büyük Salon'da dansın başını çekerdim. Bahçenin etrafında çok gösterişli bir duvar vardı, fakat hiçbir zaman o duvarın gerisinde ne olduğunu merak etmedim, çevremdeki her şey o kadar güzeldi ki. Saraydakiler Mutlu Prens derlerdi bana, gerçekten de mutluydum, eğer zevk içinde yaşamak mutluluksa. Öyle yaşadım ve öyle öldüm. Sonra da, ben öldükten sonra heykelimi buraya, böyle yükseğe diktiler; şehrimin bütün çirkinliğini, şehrimdeki bütün yoksulluğu görebileyim diye ve kalbim kurşundan da olsa ağlamamak elimden gelmiyor."

"Ne! Som altından değil mi bu?" dedi Kırlangıç kendi kendine. Şahsi fikirlerini yüksek sesle dile getirmeyecek kadar nazikti.

"Çok uzaklarda," diye sözünü sürdürdü heykel alçak sesle, şarkı söyler gibi, "çok uzaklarda küçük bir sokakta yoksul bir ev var. Pencerelerden biri açık ve açık pencereden masaya oturmuş bir kadın görüyorum. Yüzü zayıf ve ince, iğneden delik deşik olmuş nasırlı, kırmızı elleri var, çünkü o bir terzi. Kraliçe'nin nedimelerinin en güzelinin gelecek saray balosunda giyeceği atlas elbiseye çarkıfelek çiçekleri işliyor. Odanın köşesinde bir yatakta küçük oğlu hasta yatıyor. Ateşi var ve portakal istiyor. Annesi ona nehir suyundan başka bir şey veremiyor, onun için de ağlıyor. Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç, ona kılıcımın kabzasındaki yakutu götürür müsün? Benim ayaklarım bu kaideye yapışık, bir yere kımıldayamıyorum."

"Mısır'da bekliyorlar beni," dedi Kırlangıç. "Arkadaşlarım Nil boyunca aşağı yukarı uçup duruyor, kocaman lotus çiçekleriyle konuşuyorlar. Çok geçmeden büyük Kral'ın lahtinde uykuya çekilecekler. Kral'ın kendisi de orada, boyanmış tabutunda uyuyor. Sarı ketenlere sarmışlar onu, baharatlarla mumyalanmış. Boynunda soluk yeşil yeşim taşlarından bir zincir var, elleri kurumuş yapraklara benziyor."

"Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "benimle bir gece kalıp ulağım olamaz mısın? Oğlancık o kadar susamış, annesi o kadar üzüntülü ki."

"Oğlan çocuklarından hoşlandığımı söyleyemem," diye cevap verdi Kırlangıç. "Geçen yaz, nehirde yaşarken iki tane yaramaz çocuk vardı, değirmencinin oğulları, bana hep taş atarlardı. Beni hiç vuramadılar tabii; biz kırlangıçlar çok uzaklara uçabiliriz, hem ayrıca ben çevikliğiyle ünlü bir aileden geliyorum; ama gene de bu bir saygısızlık belirtisiydi."

Fakat Mutlu Prens o kadar üzgün görünüyordu ki küçük Kırlangıç söylediklerine pişman oldu. "Burası çok soğuk," dedi, "ama seninle bir gece kalıp ulağın olacağım."

"Teşekkür ederim, küçük Kırlangıç," dedi Prens. Böylece Kırlangıç, Prens'in kılıcının kabzasındaki yakutu koparıp aldı ve gagasında yakutla şehrin damları üzerinden uçup gitti.

Beyaz mermerden melek heykellerinin olduğu katedral kulesinin yanından geçti. Saray'ın yanından geçti, dans edenlerin seslerini duydu. Balkona yanında sevgilisiyle güzel bir kız çıktı. "Ne kadar güzel yıldızlar!" dedi adam kıza. "Aşkın gücü ne kadar güzel!"

"İnşallah elbisem Kraliyet Balosu'na yetişir," diye cevap verdi kız; "üzerine çarkıfelek çiçekleri işlenmesini istedim; ama terziler o kadar tembel ki."

Kırlangıç nehrin üzerinden geçti ve gemilerin direklerine asılı fenerleri gördü. Getto'nun üzerinden geçti ve birbirleriyle pazarlık edip bakır terazilerde para tartan yaşlı Yahudileri gördü. Sonunda yoksul eve vardı ve içeri baktı. Küçük çocuk ateşler içinde bir o yana bir bu yana dönüp duruyordu, anasıysa uyuyakalmıştı, o kadar yorgundu. Sıçrayıp içeri girdi Kırlangıç ve yakutu masaya, kadının yüksüğünün yanına koydu. Sonra usulca yatağın çevresinde uçtu, oğlanın alnını kanatlarıyla serinletti.

"Nasıl da serinledim!" dedi oğlan. "Herhalde iyileşiyorum." Ve tatlı bir uykuya daldı.

Sonra Kırlangıç yeniden uçup Mutlu Prens'in yanına döndü ve ona yaptığını anlattı. "Garip şey," dedi, "içim sımsıcak, oysa hava ne kadar soğuk."

"İyi bir davranışta bulundun da ondan," dedi Prens.

Küçük Kırlangıç düşünmeye başladı, sonra uyuyup kaldı. Düşünmek hep uykusunu getirirdi.

Şafak söktüğünde nehre uçup orada yıkandı. Köprüden geçmekte olan Kuşbilim Profesörü "Ne kadar da dikkat çekici bir olay!" dedi. "Kış ortasında bir kırlangıç!" Yerel gazeteye bunun hakkında uzun bir mektup yazdı. Herkes yazıyı konuştu, yazı kimsenin bilmediği bir sürü kelimeyle doluydu çünkü.

"Bu gece Mısır'a gidiyorum," dedi Kırlangıç; bunu düşününce de çok sevindi. Şehrin bütün anıtlarını dolaştı ve kilisenin kulesinin tepesinde uzun süre oturdu. Nereye gitse

serçeler cıvıldaşıyor ve birbirlerine, "Ne seçkin bir yabancı!" diyorlardı, bu pek hoşuna gitti.

Ay gökyüzünde yükseldiğinde uçup Mutlu Prens'e geri döndü. "Mısır için bir siparişin var mı?" diye bağırdı. "Birazdan yola çıkıyorum da."

"Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "benimle bir gece daha kalmaz mısın?"

"Mısır'da bekleniyorum," diye cevap verdi Kırlangıç. "Yarın arkadaşlarım İkinci Çavlan'a uçacaklar. Orada büyük sazların arasında suaygırı diz çökmüş oturur, büyük granitten bir tahtta ise Kral Memnon. Tüm bir gece boyu yıldızları seyreder, sonra sabah yıldızı ışıyınca da bir sevinç çığlığı atar, sonra susar. Öğle vakti sarı aslanlar su kenarına su içmeye inerler. Yeşil beril taşları gibi gözleri vardır ve kükremeleri çavlanın sesini bastırır."

"Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "şehrin öteki yanında, çok uzaklarda bir çatı katında bir delikanlı görüyorum. Üzeri kâğıtlarla örtülü masasının üzerine eğilmiş, yanındaki sürahinin içinde bir demet solmuş menekşe var. Saçları kumral ve dalgalı; dudakları nar kırmızısı ve kocaman, hülyalı gözleri var. Tiyatro müdürüne vereceği oyunu bitirmeye çalışıyor; ama artık yazamayacak kadar üşümüş. Ocakta ateş yok ve açlıktan iyice zayıf düşmüş."

"Seninle bir gece daha kalacağım," dedi Kırlangıç; gerçekten yufka yürekliydi. "Ona da bir yakut götüreyim mi?"

"Heyhat! Yakutum yok artık," dedi Prens, "bir tek gözlerim var. Onlar bin yıl önce Hindistan'dan getirilmiş eşi bulunmaz birer safir. Birini çıkar ve onu o delikanlıya götür. Kuyumcuya satar, yiyecek ve yakacak alır, oyununu bitirir."

"Sevgili Prens," dedi Kırlangıç, "bunu yapamam." Ve ağlamaya başladı.

"Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "sana dediğimi yap." Bunun üzerine Kırlangıç Prens'in gözünü çıkardı ve öğrencinin tavan arası odasına uçtu.

İçeri girmek kolay oldu, çünkü çatıda bir delik vardı. Bu delikten ok gibi içeri daldı, odaya girdi. Delikanlı başını ellerinin arasına almıştı, onun için kuşun kanat çırpmasını duymadı, başını kaldırdığında güzel safirin kurumuş menekşelerin üzerinde durduğunu gördü.

"Değerimi anlamaya başlıyorlar," diye bağırdı. "Büyük bir hayranım yollamış bu safiri. Artık oyunumu bitirebilirim." Yüzü mutlulukla aydınlandı.

Ertesi gün Kırlangıç uçup limana gitti. Büyük bir teknenin seren direğine oturup, gemicilerin halatlarla geminin ambarındaki büyük sandıkları boşaltmalarını seyretti. "Ha gayret!" diye bağırıyorlardı her bir sandığın yukarıya çıkışında.

"Mısır'a gidiyorum ben!" diye bağırdı Kırlangıç, ama hiç kimsenin umurunda değildi, ay gökte yükseldiğinde yeniden Mutlu Prens'in yanına uçtu. "Hoşça kal demeye geldim," diye bağırdı.

"Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "benimle bir gece daha kalmaz mısın?"

"Kış geldi," diye cevap verdi Kırlangıç, "yakında insanın iliklerine işleyen kar yağacak. Mısır'da güneş yeşil palmiye ağaçlarını ısıtıyordur, timsahlar çamurda yatmış tembel tembel etrafı seyrediyorlardır. Arkadaşlarım Balbek Tapınağı'na yuva yapıyorlardır, pembeli beyazlı kumrular onları seyrediyor, birbirlerine gurulduyorlardır. Sevgili Prens, senden ayrılmalıyım artık, ama seni hiç unutmayacağım, gelecek bahar sana yoksullara verdiğin taşların yerine iki güzel değerli taş getireceğim. Yakut kırmızı güllerden de kırmızı olacak, safir ise engin denizler kadar mavi olacak."

"Aşağıdaki meydanda," dedi Mutlu Prens, "küçük bir kibritçi kız var. Kibritleri oluğa düşmüş, ıslanmışlar. Eğer eve para götürmezse babası onu dövecek, ağlıyor. Ne ayakkabısı var ne de çorabı, küçücük başı ise açık. Öbür gözümü de çıkarıp ona ver, babası onu dövmesin."

"Seninle bir gece daha kalırım," dedi Kırlangıç, "ama gözünü çıkaramam. O zaman tamamen kör olursun."

"Kırlangıç, Kırlangıç, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "sana dediğimi yap."

Kırlangıç bunun üzerine Prens'in öteki gözünü de çıkardı ve gagasında safirle ok gibi aşağı fırladı.

Kibritçi kızın önünde bir pike yapıp safiri onun avucuna bıraktı. "Ne güzel bir cam parçası!" diye bağırdı küçük kız ve gülerek eve koştu.

Sonra Kırlangıç yeniden Prens'in yanına geldi.

"Körsün artık," dedi, "bunun için artık hep seninle kalacağım."

"Hayır, küçük Kırlangıç," dedi zavallı Prens, "Mısır'a gitmelisin."

"Hep yanında kalacağım," dedi Kırlangıç ve Prens'in ayaklarının dibinde uykuya daldı.

Ertesi gün boyunca Prens'in omzundaydı ve ona yabancı ülkelerde gördüklerini anlattı. Ona Nil Nehri'nin kıyısında uzun sıralar halinde durup gagalarıyla mercan balığı avlayan balıkçılları anlattı; dünyanın kendisi kadar eski olan, çölde yaşayan ve her şeyi bilen Sfenks'i; develerinin yanı başında ağır ağır yürüyen ve kehribar tesbihler çeken tacirleri; abanoz gibi kapkara olan ve büyük bir kristale tapan Ay Dağları Kralı'nı; bir palmiye ağacında uyuyan ve kendini yirmi rahibe ballı çörekle besleten büyük, yeşil yılanı; kocaman, yassı yaprakların üzerinde büyük gölü aşan ve hep kelebeklerle savaş halinde olan pigmeleri anlattı.

"Sevgili küçük Kırlangıç," dedi Prens, "bana akla hayale sığmaz şeyler anlatıyorsun, ama erkeklerle kadınların çektikleri acılardan daha akla hayale sığmaz bir şey yoktur. Yoksulluktan daha büyük bir sır yoktur. Uç kentimin üzerinde, küçük Kırlangıç, uç da bana orada neler gördüğünü anlat."

Bunun üzerine Kırlangıç büyük kentin üzerinde uçtu, zenginlerin güzel evlerinde eğlendiklerini, dilencilerin kapılarda bekleştiklerini gördü. Karanlık yollara uçup, bitkin yüzleriyle zifiri sokaklara bakan aç çocukları gördü. Bir köprünün kemeri altında iki oğlan çocuğu birazcık ısına-

bilmek için koyun koyuna yatmışlardı. "Nasıl da açız!" dediler. "Burada yatmak yasak!" diye bağırdı gece bekçisi, kalkıp yağmura çıktılar.

Kırlangıç gerisingeriye uçtu ve Prens'e gördüklerini anlattı.

"İnce altın varaklar var üzerimde," dedi Prens, "onları bir bir söküp şehrimin yoksullarına vermelisin; yaşayanlar her zaman altının kendilerine mutluluk getireceğine inanırlar."

Kırlangıç, altın varakları yaprak yaprak söktü, ta ki Mutlu Prens donuk ve kurşuni bir renk alıncaya kadar. Yaprak yaprak altınları yoksullara götürdü, çocukların yüzlerine bir pembelik geldi, güldüler, sokaklarda oyunlar oynadılar. "Artık ekmeğimiz var!" diye bağrıştılar.

Sonra kar yağdı, kardan sonra don geldi. Sokaklar gümüşlendi sanki, öylesine parlak, pırıl pırıldılar; evlerin saçaklarında kristal hançerler gibi uzun buz sarkıtları asılıydı, herkes kürklere büründü, küçük oğlan çocukları parlak kırmızı şapkalar giyip buzda paten kaydılar. Zavallı küçük Kırlangıç üşüdükçe üşüdü, ama Prens'in yanından ayrılmadı, onu öyle çok seviyordu ki. Fırıncı başka yere bakarken fırının kapısı önündeki ekmek kırıntılarını çaldı, kanatlarını çırparak ısınmaya çalıştı. Ama en sonunda öleceğini anladı.

Ancak son bir kere daha uçup Prens'in omzuna konacak gücü kalmıştı. "Hoşça kal, sevgili Prens!" diye mırıldandı, "Elini öpmeme izin verir misin?"

"Nihayet Mısır'a gidecek olmana seviniyorum, küçük Kırlangıç," dedi Prens, "burada çok uzun kaldın; ama beni dudaklarımdan öpmelisin, çünkü seni seviyorum."

"Gittiğim yer Mısır değil," dedi Kırlangıç. "Ölüm'ün evine gidiyorum. Ölüm, Uyku'nun kardeşidir, öyle değil mi?"

Sonra Mutlu Prens'i dudaklarından öptü ve ayaklarının dibine düşüp öldü.

O anda heykelin içinden garip bir çatırtı geldi, sanki bir şey kırılmıştı. İşin gerçeği şu ki kurşun kalp çat diye ortadan ikiye ayrılmıştı. Yaman mı yaman bir don vardı.

Ertesi sabah erken saatlerde Belediye Başkanı aşağıdaki meydanda Şehir Meclisi üyeleriyle birlikte yürüyüşe çıkmıştı. Sütunun yanından geçerlerken, başını kaldırıp heykele baktı ve "Bakın hele! Nasıl da perişan bir hali var Mutlu Prens'in!" dedi.

"Gerçekten de, çok perişan," diye bağırdılar Şehir Meclisi üyeleri; her konuda Belediye Başkanı ile fikir birliği içindeydiler; heykelin yakınına geldiler.

"Kılıcının yakutu düşmüş, gözleri gitmiş, artık altın yaldızlı da değil," dedi Belediye Başkanı. "Aslını isterseniz, dilenciden pek farkı yok!"

"Dilenciden pek farkı yok," dedi Şehir Meclisi üyeleri.

"Ayaklarının dibinde bir de ölü bir kuş var!" diye sözünü sürdürdü Belediye Başkanı. "Kuşların burada ölmelerinin yasak olduğunu açıklayan bir bildiri yayımlamalıyız." Belediye Kâtibi de bunu not etti.

Böylece Mutlu Prens heykelini indirdiler. "Artık güzel olmadığına göre yararlı da değil," dedi Sanat Profesörü üniversitede.

Sonra heykeli bir fırında erittiler ve Belediye Başkanı elde edilen madenle ne yapılacağını kararlaştırmak üzere bir toplantı düzenledi. Toplantıda "Elbette, başka bir heykel dikmeliyiz," dedi, "bu da benim heykelim olmalı."

"Hayır, benim heykelim, benim heykelim," dedi Şehir Meclisi üyelerinin her biri; kavga etmeye başladılar. Son gelen haberlere göre hâlâ kavga ediyorlarmış.

"Ne garip iş!" dedi dökümevindeki ustabaşı. "Kırık kurşun kalp bir türlü erimiyor. Atalım gitsin." Kalbi, ölü Kırlangıç'ın da üzerinde yattığı bir çöp yığınının üzerine fırlatıp attılar.

"Bana şehirdeki en değerli iki şeyi getir," dedi Tanrı, Meleklerinden birine; Melek de ona kurşun kalbi ve ölü kuşu getirdi.

"Doğru olanı seçtin," dedi Tanrı, "çünkü Cennet bahçemde bu küçük kuş sonsuza kadar şakıyacak, altın şehrimde de Mutlu Prens beni övecek."

Harika Fişek

Kral'ın oğlu evlenecekti, büyük şenlikler düzenlenmişti. Prens müstakbel gelini tam bir sene beklemiş, en sonunda gelin gelmişti. Bir Rus Prensesi'ydi ve ta Finlandiya'dan, altı rengeyiğinin çektiği bir kızakla gelmişti. Kızak, kocaman, altın renkli bir kuğu biçimindeydi ve genç Prenses, kuğunun kanatlarının arasına uzanmıştı. Uzun ermin pelerini ayaklarına kadar iniyordu, başında simden dokunmuş minik bir bere vardı ve bütün ömrünü geçirdiği Kar Sarayı gibi bembeyazdı. Teni o kadar beyazdı ki, sokaklardan geçerken herkes hayretle onu seyrediyordu. "Beyaz bir güle benziyor!" diye bağırıyorlar, balkonlardan aşağı çiçekler atıyorlardı.

Prens, Şato'nun kapısında onu beklemekteydi. Prens'in hülyalı, menekşe mavisi gözleri ve incecik altın telli saçları vardı. Prenses'i görünce diz çöküp elini öptü.

"Resminiz çok güzeldi," diye mırıldandı, "ama siz resminizden de güzelsiniz." Genç Prenses'in yüzü kızardı.

Genç bir Şövalye Adayı, yanındakine, "Daha önce beyaz güle benziyordu, şimdi kırmızı gül oldu," dedi ve Saray Erkânı bu benzetmeye bayıldı.

Sonraki üç gün boyunca, herkes "Beyaz Gül, Kırmızı Gül, Kırmızı Gül, Beyaz Gül," diye dolaştı; Kral da, Şövalye Adayı'nın maaşının iki katına çıkarılmasını emretti. Şövalye Adayı hiç maaş almadığı için, bunun kendisine pek bir yara-

rı olmadı, ama büyük bir şeref sayıldığı için, haber Saray Gazetesi'nde yayımlandı.

Üç gün sonra, düğün töreni yapıldı. Muhteşem bir törendi; gelinle damat, küçük incilerle işlenmiş mor kadifeden bir sayvanın altından, el ele tutuşup geçtiler. Sonra beş saat süren bir Resmi Ziyafet verildi. Prens'le Prenses, Büyük Kabul Salonu'nun en üst kısmında oturup pırıl pırıl, şeffaf billurdan bir kadehi paylaştılar. Bu kadehi ancak gerçek âşıklar kullanabilirdi, çünkü riyakâr dudaklar kadehe değdiği anda, billur kararır, bulanır, matlaşırdı.

Genç Şövalye Adayı, "İşte saf ve temiz aşk," dedi, "billur gibi bir aşk!" Bunun üzerine Kral, maaşını tekrar iki katına çıkardı. "Ne büyük şeref!" diye haykırdı bütün Saraylılar.

Ziyafetin ardından bir Balo verilecekti. Programda gelinle damadın Gül Dansı vardı; ayrıca Kral da söz vermişti, flüt çalacaktı. Kral çok kötü flüt çalardı, ama bunu kendisine söylemeye kimse cesaret edemezdi, çünkü o Kral'dı. Sadece iki şarkı bilir, hangisini çaldığını kendi de karıştırırdı; ama hiç önemi yoktu, çünkü o ne yapsa, herkes, "Fevkalade! Fevkalade!" diye haykırırdı.

Programda son olarak, tam gece yarısı başlayacak, muhteşem bir havai fişek gösterisi yer alıyordu. Genç Prenses hayatında hiç havai fişek görmediğinden, Kral emir vermişti: Düğün günü Saray Fişekçisi hazır bulunacaktı.

Prenses bir sabah bahçede dolaşırken, "Havai fişek nasıl bir şey?" diye sormuştu Prens'e.

Daima başkalarına sorulan sorulara kendi cevap veren Kral, "Kutup Işıkları gibidir," demişti, "ama çok daha doğaldır. Şahsen ben havai fişekleri yıldızlara tercih ederim, çünkü ne zaman görünecekleri daima bellidir, ayrıca benim flüt çalışım kadar da güzeldirler. Mutlaka bir havai fişek gösterisi görmelisin."

Böylece, Kral'ın bahçesinin bir köşesine koskoca bir platform kurulmuştu; Saray Fişekçisi her şeyi yerli yerine

koyduktan sonra, maytaplar kendi aralarında konuşmaya başladılar.

"Dünya gerçekten de çok güzelmiş," diye haykırdı küçük bir Patlangaç. "Şu sarı lalelere bakın. Gerçek çatapatlar kadar güzeller! Seyahat ettiğime çok memnunum. Seyahat insanın zihnini geliştiriyor, bütün önyargılardan kurtarıyor."

"Kral'ın bahçesi dünya değil ki, salak Patlangaç," dedi iri bir Roma Kandili; "dünya çok büyük bir yer, her tarafını görmen üç gün sürer."

"Nereyi seversen orası senin dünyandır," diye atıldı, hüzünlü bir Çarkıfelek; gençliğinde eski bir köknar kutuya bağlanmıştı; kalbi kırıktı ve bununla gurur duyardı. "Ama aşkın modası geçti artık, şairler öldürdü aşkı. Aşk hakkında o kadar çok şey yazdılar ki, kimse onlara inanmaz oldu; bence çok normal. Gerçek âşık acı çeker ve susar. Hatırlıyorum da, ben bir zamanlar... Ama artık önemi kalmadı. Sevda maziye karıştı."

"Ne münasebet!" dedi Roma Kandili. "Sevda ölümsüzdür. Ay gibidir, sonsuza dek yaşar. Mesela gelinle damat birbirlerini büyük bir aşkla seviyorlar. Bu sabah bir kâğıt kartuştan dinledim; aynı çekmecede kalıyorduk, Saray dedikodularının hepsini biliyordu."

Ama Çarkıfelek başını iki yana salladı. "Sevda öldü, Sevda öldü, Sevda öldü," diye mırıldandı. Bir şeyi kırk kere söylerse olacağına inananlardandı.

Birdenbire kısa, kuru bir öksürük sesi duyuldu, herkes dönüp baktı.

Öksüren, uzun boylu, kibirli bir Fişek'ti, uzun bir sopanın ucuna bağlıydı. Bir şey söylemeden önce, dikkati üzerine çekmek için mutlaka öksürürdü.

"Öhö! Öhö!" dedi; herkes dinlemeye başladı; bir tek zavallı Çarkıfelek, hâlâ başını sallayıp, "Sevda öldü," diye mırıldanmaya devam ediyordu.

"Oturum başlamıştır!" diye bağırdı bir Çatapat. Biraz siyasetçiliği vardı, yerel seçimlerde hep önemli bir rol oynamıştı, bu yüzden Parlamento terimlerini bilirdi.

"Kesinlikle öldü," diye fısıldadı Çarkıfelek ve uykuya daldı.

Sessizlik tam olarak sağlanınca Fişek üçüncü defa öksürdü ve konuşmaya başladı. Sanki hatıratını yazdırıyormuş gibi çok yavaş ve tane tane konuşuyor, hitap ettiği kişinin omzunun üstünden, öteye bakıyordu. Doğruyu söylemek gerekirse, çok seçkin bir havası vardı.

"Kral'ın oğlu çok talihli," dedi, "tam benim patlatılacağım gün evleniyor. Önceden ayarlansa, bu kadar denk düşmezdi; zaten prensler hep şanslıdır."

"Ne tuhaf!" dedi küçük Patlangaç. "Ben tam tersine, biz Prens'in şerefine patlatılacağız sanıyordum."

"Senin için durum öyle olabilir," diye cevap verdi Fişek, "hatta öyle olduğundan eminim, ama benim durumum farklı. Ben harika bir fişeğim, harika bir anne babanın evladıyım. Annem, döneminin en meşhur çarkıfeleğiydi ve zarif dansıyla ün salmıştı. Müthiş gösterisine çıktığında, sönmeden önce on dokuz kere döndü ve her dönüşünde havaya yedişer pembe yıldız saçtı. Çapı doksan santimdi ve en iyi kalite baruttan yapılmıştı. Babamsa, benim gibi bir fişekti ve Fransız kökenliydi. O kadar yükseğe uçtu ki, insanlar aşağıya hiç inmeyeceğini zannettiler. Ama müşfik bir mizacı olduğu için indi ve bir altın yağmuru halinde, çok parlak bir iniş gerçekleştirdi. Gazeteler gösterisini göklere çıkardı. Hatta Saray Gazetesi onu 'havalı Fişek sanatının doruk noktası' diye tarif etti."

"Havai, havai fişek demek istiyorsun," dedi bir Bengal Işığı; "havai fişek olduğunu biliyorum, çünkü kendi kutumun üzerinde yazıyordu, gördüm."

"Olabilir, ben havalı fişek dedim," diye cevap verdi Fişek sert bir sesle; Bengal Işığı bu lafın altında öylesine ezil-

di ki, her şeye rağmen önemli biri olduğunu göstermek için derhal küçük patlangaçları itip kakmaya koyuldu.

"Dediğim gibi," diye devam etti Fişek, "dediğim gibi... Ne diyordum ben?"

"Kendinden söz ediyordun," diye cevap verdi Roma Kandili.

"Elbette, sözüm böylesine kabaca kesilmeden önce ilginç bir konuyu irdelediğimi biliyordum. Ben her türlü kabalıktan, terbiyesizlikten nefret ederim, çünkü çok hassasımdır. Yeryüzünde benim kadar hassas mizaçlı biri daha yoktur, bundan eminim."

Çatapat, Roma Kandili'ne sordu: "Hassas mizaçlı ne demek?"

"Kendi ayağında nasır olduğu için hep başkalarının ayağına basan kişiye hassas mizaçlı denir," diye fısıldadı Roma Kandili. Çatapat gülmekten neredeyse patlayacaktı.

"Pardon, neye gülüyorsun sen?" diye sordu Fişek. "Ben gülmüyorum."

"Mutlu olduğum için gülüyorum," diye cevap verdi Çatapat.

"Çok bencilce bir sebep," dedi Fişek öfkeyle. "Mutlu olmaya hakkın var mı? Başkalarını düşünmen gerekir. Daha doğrusu, beni düşünmen gerekir. Ben daima kendimi düşünürüm ve başkalarından da aynı davranışı beklerim. Duygudaşlık denen şey budur işte. Yüce bir meziyettir ve bende çok gelişmiştir. Mesela bu gece benim başıma bir şey gelse, herkes için ne büyük bir felaket olurdu! Prens ile Prenses hayat boyu mutlu olamazlar, evlilikleri mahvolurdu; Kral'a gelince, böyle bir olaydan sonra eminim kendini toparlayamazdı. Gerçekten, konumumun önemini düşününce, neredeyse gözlerim doluyor."

"Başkalarını memnun etmek istiyorsan, kuru kalmaya bak," diye haykırdı Roma Kandili.

Morali düzelmiş olan Bengal Işığı da, "Elbette," diye atıldı, "sıradan bir zekâsı olan herkes bunu akıl edebilir."

"Sıradanmış!" dedi Fişek hiddetle. "Unutma ki ben hiç de sıradan değil, aksine, harikayım. Hayal gücü olmayan herkes sıradan bir zekâya sahip olabilir. Ama benim bir hayal gücüm var, hiçbir şeyi olduğu gibi görmem; olduğundan çok farklı görürüm. Kuru kalma konusuna gelince, belli ki aranızda duygusal bir kişiliği takdir edecek kimse yok. Neyse ki benim umurumda değil. Hayatta insana destek olan tek şey, diğer herkesin müthiş düşük bir seviyede bulunduğunu bilmektir ve bu duygu da bende çok gelişmiştir. Ne var ki siz hepiniz kalpsizsiniz. Sanki Prens'le Prenses az önce evlenmemişler gibi gülüp eğleniyorsunuz."

"Niye gülüp eğlenmeyecekmişiz canım?" diye haykırdı küçük bir Kestanefişeği. "Gayet mutlu bir olay, ben havaya yükseldiğimde yıldızlara da anlatmaya niyetliyim. Onlara güzel gelini anlatınca nasıl pır pır edecekler, görürsün."

"Ah! Ne kadar yüzeysel bir hayat görüşü!" dedi Fişek. "Zaten ben de bunu beklerdim. Senin içinde bir şey yok; kofsun, boşsun. Düşünsene, ya Prens'le Prenses, içinden derin bir nehir geçen bir diyara yerleşirlerse; orada tek bir evlatları, tıpkı Prens gibi gözleri menekşe mavisi, sarışın bir oğulları olursa; çocuk bir gün dadısıyla gezmeye giderse; dadısı ulu bir mürver ağacının altında uyuyakalırsa; oğlan da o derin nehre düşüp boğulursa? Ne büyük felaket! Zavallıcıklar, tek evladını kaybetmek ne demek! Gerçekten korkunç bir şey! Bir türlü inanamıyorum."

"Ama tek evlatlarını kaybetmediler ki," dedi Roma Kandili, "başlarına hiçbir felaket gelmedi."

"Ben kaybettiler demedim," diye cevap verdi Fişek, "ya kaybetseler dedim. Tek evlatlarını kaybetmiş olsalardı, bu konuda daha fazla bir şey söylemenin anlamı olmayacaktı. İş işten geçtikten sonra dövünen insanlardan nefret ederim.

Ama tek evlatlarını kaybedebileceklerini düşününce, gerçekten bir tuhaf oluyorum."

"Doğru, tuhafsın!" diye haykırdı Bengal Işığı. "Hatta hayatta gördüğüm en tuhaf havai fişeksin."

"Sen de benim gördüğüm en kaba kişisin," dedi Fişek; "Prens'e beslediğim dostluğu anlamana da imkân yok."

"Prens'i tanımıyorsun bile," diye homurdandı Roma Kandili.

"Ben tanıyorum demedim ki," diye cevap verdi Fişek. "Zaten tanısam katiyen dost olmazdım kendisiyle. İnsanın dostlarını tanıması çok tehlikeli bir şeydir."

"Sen kuru kalmaya çalışsan iyi edersin," dedi Kestanefişeği. "Önemli olan o."

"Eminim senin için çok önemlidir," diye cevap verdi Fişek, "ama ben... canım isterse ağlarım." Nitekim, gerçek gözyaşları dökmeye başladı; gözyaşları sopasından aşağı yağmur damlaları gibi süzülüyordu; tam o sırada, birlikte bir yuva kurmayı tasarlayan ve yerleşmek üzere güzel, kuru bir yer arayan iki minik böcek, az kalsın boğuluyorlardı.

"Gerçekten çok romantik bir mizacı olmalı," dedi Çarkıfelek, "ortada ağlanacak hiçbir şey olmadığı halde ağlıyor." Derin bir iç çekip köknar kutuyu düşündü.

Ama Roma Kandili'yle Bengal Işığı enikonu hiddetlenmişlerdi, "Saçma! Saçma!" diye bağırıp çağırıyorlardı. Çok pratik kimseler olduklarından, herhangi bir şeye itiraz ettiklerinde, saçma derlerdi.

Az sonra ay, olağanüstü bir gümüş kalkan gibi gökyüzünde yükseldi; yıldızlar parlamaya, saraydan müzik sesleri yayılmaya başladı.

Dansı Prens'le Prenses açtılar. O kadar güzel dans ediyorlardı ki, uzun boylu beyaz zambaklar pencereye sokulup onları seyrediyor, koca kırmızı gelincikler başlarını sallayarak tempo tutuyordu.

Sonra saat onu, ardından on biri ve nihayet on ikiyi çaldı; tam on ikide, herkes bahçeye çıktı ve Kral, Saray Fişekçisi'ni çağırttı.

"Havai fişek gösterisi başlasın!" dedi Kral. Saray Fişekçisi yerlere kadar eğilip bahçenin öbür ucuna uygun adım yürüdü. Altı refakatçisi vardı ve her biri, uzun bir sırığın ucunda, yanan bir meşale taşıyordu.

Gerçekten şahane bir gösteriydi.

Çarkıfelek "Vızz! Vızz!" diye dönüp durdu. Roma Kandili "Bom! Bom!" diye patladı. Sonra Patlangaçlar hoplayıp zıpladı, Bengal Işıkları ortalığı kızıla boğdu. Hızla havaya yükselen Kestanefişeği, "Hoşça kalın!" diye bağırdı ve minnacık mavi kıvılcımlar saçtı. "Çat! Pat!" diye cevap verdi Çatapatlar, çılgınlar gibi eğlenerek. Harika Fişek dışında hepsi son derece başarılıydı. Harika Fişek ağlamaktan o kadar ıslanmıştı ki, yanamadı bile. En düzgün yanı, barutuydu; o da gözyaşlarıyla öyle sırılsıklam olmuştu ki, bir işe yaramıyordu. Konuşmaya tenezzül etmediği, dudak büktüğü bütün yoksul akrabaları, ateşten tomurcuklar açan harikulade altın çiçekler misali havaya fırladılar.

Saray Erkânı, "Bravo! Bravo!" diye bağırdı; genç Prenses neşeyle güldü.

"Herhalde beni çok özel bir ana saklıyorlar," dedi Fişek; "sebebi bu olmalı." Her zamankinden de kibirli bir edaya büründü.

Ertesi gün, ortalığı toparlamak üzere işçiler geldi. "Bu gelenler, temsilciler heyeti olsa gerek," dedi Fişek, "münasip bir vakarla karşılamalıyım onları." Burnunu havaya dikti ve çok önemli bir şey düşünüyormuş gibi sertçe kaşlarını çattı. Ama işçiler onu fark etmediler bile. Tam gitmek üzereydiler ki, biri Fişek'i gördü. "Şuna bakın!" diye bağırdı. "Ne feci bir fişek!" deyip duvarın ötesindeki hendeğe fırlattı.

"FECİ Fişek mi? FECİ Fişek mi?" dedi Fişek, havada dönerken, "İmkânsız, ÇEKİCİ Fişek, adam öyle dedi. FECİ

ve ÇEKİCİ birbirine çok benzer, hatta çoğunlukla aynı şeydir." Sonra da çamurun içine düştü.

"Burası rahat bir yer değil," dedi, "ama herhalde son zamanlarda rağbet gören bir kaplıca; beni de buraya sıhhatimi düzeltmeye gönderdiler. Sinirlerim çok bozuk, dinlenmeye ihtiyacım var."

Sonra parlak boncuk gözlü, yeşil benekli postlu bir kurbağa, yüzerek yanına geldi.

"Aramıza yeni biri katılmış!" dedi Kurbağa. "Çamur gibisi yoktur doğrusu. Biraz yağmur, bir de hendek olsun, ben başka bir şey istemem. Sence öğleden sonra yağmur yağar mı? Keşke yağsa, ama gökyüzü masmavi, tek bulut yok. Ne yazık!"

"Öhö! Öhö!" dedi Fişek ve öksürmeye başladı.

"Ne kadar güzel sesin varmış!" diye haykırdı Kurbağa. "Hatta vıraklamaya benziyor; vıraklama da dünyanın en güzel müziğidir elbette. Bu akşam bizim koroyu dinlersin. Çiftçinin evine yakın eski bir ördek havuzu var; orada oturur, ay doğar doğmaz da şarkı söylemeye başlarız. O kadar büyüleyici bir koroyuz ki, herkes bizi dinlemek için uykusundan feragat eder. Daha dün duydum, çiftçinin karısı annesine söylüyordu; gece bizim yüzümüzden gözüne uyku girmemiş. Bu kadar sevilip beğenilmek çok hoş bir şey."

"Öhö! Öhö!" dedi Fişek öfkeyle. Araya tek bir laf dahi sıkıştıramadığı için çok sinirlenmişti.

"Kesinlikle çok güzel bir ses," diye devam etti Kurbağa; "ördek havuzuna mutlaka gelmelisin. Ben kızlarımı yoklamaya gidiyorum. Çok güzel altı kızım var, Turnabalığı kızlara rastlar diye korkuyorum. Tam bir canavardır, kahvaltı niyetine gözünü kırpmadan yutuverir onları. Hadi, hoşça kal; emin ol, seninle sohbet etmekten çok hoşlandım."

"Sohbetmiş!" dedi Fişek. "Sürekli sen konuştun. Buna sohbet denmez."

"Birinin dinlemesi lazım," diye cevap verdi Kurbağa, "ben daima konuşmayı tercih ederim. Hem vakit kaybını, hem de tartışmaları önlemiş olurum."

"Ama ben tartışmadan hoşlanırım," dedi Fişek.

"Hiç olur mu!" dedi Kurbağa tatlılıkla. "Tartışma çok bayağı bir şeydir; sosyetede herkes tıpatıp aynı fikirleri paylaşır. Tekrar hoşça kal; uzakta kızlarımı görüyorum." Sonra da yüzerek uzaklaştı.

"Sen çok sinir bozucu birisin," dedi Fişek, "ayrıca terbiyesizsin. Senin gibi kendinden bahseden kişilerden nefret ederim, çünkü ben kendimden bahsetmek isterim. Bana sorarsan bencilliğin daniskası bu yaptığın; bencillik iğrenç bir şeydir, bilhassa benim mizacımdaki kişilerin gözünde; ben duygudaşlığıyla ün salmış biriyim. Senin de beni örnek alman gerekir; daha iyi bir örnek bulamazsın. Önüne böyle bir fırsat çıkmışken değerlendirsen iyi olur, çünkü ben hemen Saray'a döneceğim. Ben Saray'da çok gözde bir şahsiyetim; hatta dün Prens'le Prenses benim şerefime evlendiler. Tabii sen bu konulardan bir şey anlamazsın, çünkü taşralısın."

"Onunla konuşmanın faydası yok," dedi bir Kızböceği, koca kahverengi bir sazotunun tepesine oturmuştu; "hiç faydası yok, çünkü çekti gitti."

"O kaybeder, beni ilgilendirmez," diye cevap verdi Fişek. "Sırf o dinlemiyor diye onunla konuşmaktan vazgeçecek değilim. Ben kendi konuşmamı dinlemekten hoşlanırım. En büyük zevklerimden biridir. Çoğu kez kendi kendimle uzun uzun sohbet ederim; o kadar akıllıyımdır ki, bazen kendi söylediklerimin tek kelimesini bile anlamam."

"O zaman kesinlikle Felsefe dersleri vermelişin," dedi Kızböceği; sonra da o harikulade tülden kanatlarını açıp hızla havaya yükseldi.

"Burada kalmaması büyük aptallık!" dedi Fişek. "Eminim zihnini geliştirmek için böyle bir fırsat pek sık

geçmiyordur eline. Yine de, benim hiç umurumda değil. Benimki gibi bir deha, mutlaka bir gün takdir edilir." Fişek bunları söyleyip çamura biraz daha gömüldü.

Bir süre sonra, iri bir Beyaz Ördek, yüze yüze yanına geldi. Sarı bacakları, perdeli ayakları vardı ve paytak yürüyüşünün güzelliğiyle ün salmıştı.

"Vak vak vak," dedi. "Ne tuhaf şeklin var senin! Sorması ayıp, böyle mi doğdun, yoksa bir kaza falan mı geçirdin?"

"Hayatın boyunca köyde yaşadığın belli," diye cevap verdi Fişek, "aksi takdirde kim olduğumu bilirdin. Yine de cehaletini mazur görüyorum. Herkesin benim kadar harika olmasını bekleyemem, haksızlık olur bu. Herhalde çok şaşıracaksın, ama ben gökyüzüne uçar, sonra da bir altın yağmuru halinde aşağı inerim."

"Bence bu çok önemli bir şey değil," dedi Ördek, "bunun kime yararı olur ki? Ama öküz gibi tarlaları sürebilsen, at gibi arabaları çekebilsen veya çoban köpeği gibi koyunları koruyabilsen, önemli bir şey olurdu."

Fişek son derece kibirli bir tavırla, "Vah zavallıcık!" diye haykırdı. "Görüyorum ki sen aşağı tabakaya mensupsun. Benim mevkiimdeki kişiler asla yararlı olmazlar. Bizim sahip olduğumuz yetenekler tek başlarına yeter de artar bile. Ben şahsen işin hiçbir türünü, özellikle de senin önerdiğin işleri tasvip etmem. Hatta çok çalışmayı, yapacak şeyi olmayan insanların kaçışı olarak görmüşümdür öteden beri."

"Demek öyle," dedi Ördek; barışsever bir mizacı vardı ve hiç kimseyle kavga etmezdi; "herkesin zevki ayrı tabii. Yine de buraya yerleşeceksin umarım."

"Yok canım!" diye haykırdı Fişek. "Ben sadece bir ziyaretçiyim, seçkin bir ziyaretçi. Doğrusunu istersen burayı epey sıkıcı buluyorum. Burada ne sosyete var, ne de yalnız olma imkânı. Tipik kenar mahalle işte. Saray'a geri döne-

rim muhtemelen, çünkü bu dünyada sansasyon yaratmak benim alınyazım, bunu biliyorum."

"Ben de bir zamanlar toplum hayatına girmek istiyordum," dedi Ördek, "düzeltilmesi gereken o kadar çok şey var ki. Hatta bir keresinde bir toplantıya başkanlık ettim, hoşlanmadığımız her şeyi lanetleme kararı aldık. Ama pek bir etkisi olmadı. Şimdi evime bağlandım, ailemle ilgileniyorum."

"Ben toplum hayatı için yaratılmışım," dedi Fişek; "bütün akrabalarım da öyledir, en mütevazı olanı bile. Biz ne zaman sahneye çıksak, büyük ilgi toplarız. Ben şahsen henüz sahneye çıkmadım, ama çıktığımda, muhteşem bir gösteri olacak. Evcimenliğe gelince, hem insanın vaktinden önce yaşlanmasına yol açar, hem de aklını daha yüce meselelerden uzaklaştırır."

"Ah! Hayatın yüce meseleleri ne güzel şeydir!" dedi Ördek. "İyi ki hatırlattın, müthiş acıkmışım." Sonra da "Vak vak vak," diyerek dereden aşağı yüzdü.

"Geri dön! Geri dön!" diye bağırdı Fişek. "Sana anlatacağım çok şey var." Ama Ördek hiç oralı olmadı. "İyi ki gitti," dedi Fişek kendi kendine, "son derece orta sınıf bir kafa yapısı var." Sonra da çamurun içine biraz daha gömülüp dâhilerin yalnızlığını düşünmeye başladı. Ansızın, beyaz gömlekli iki oğlan çocuğu, ellerinde bir çaydanlık ve birkaç çalı çırpıyla dere kıyısından koşarak geldiler.

"İşte temsilciler heyeti geldi," dedi Fişek ve vakur bir tavır takındı.

"Şuraya bak!" diye haykırdı çocuklardan biri. "Çürümüş bir sopa! Burada ne işi var bunun?" deyip Fişek'i hendekten çıkardı.

"ÇÜRÜMÜŞ Sopa mı?" dedi Fişek, "İmkânsız, GÜMÜŞ Sopa dedi canım. Gümüş Sopa bir iltifat. Beni Saray Erkânı'ndan biri zannetti demek ki!"

"Onu da ateşe atalım!" dedi öteki oğlan. "Su daha çabuk kaynar."

Çocuklar çalı çırpıyı üst üste koyup en tepeye de Fişek'i oturttuktan sonra ateşi yaktılar.

"Bu muhteşem bir şey!" diye bağırdı Fişek. "Herkes görebilsin diye güpegündüz patlatacaklar beni."

Çocuklar, "Şimdi biraz uyuyalım, uyandığımızda su kaynamış olur," diyerek çimenlerin üzerine uzandılar ve gözlerini kapadılar.

Fişek çok nemli olduğu için, tutuşması çok zaman aldı. Ama nihayet tutuştu.

"İşte şimdi patlıyorum!" diye haykırdı ve dimdik, kaskatı durdu. "Biliyorum, yıldızlardan daha yükseğe, aydan da, güneşten de yükseğe fırlayacağım. Hatta o kadar yükseleceğim ki..."

"Fıss! Fıss! Fıss!" diye dimdik havaya fırladı.

"Fevkalade!" diye bağırdı. "Sonsuza dek yükseleceğim. Müthiş sükse yapıyorum.'" Ama kimse onu göremedi.

Sonra baştan aşağı garip bir karıncalanma hissetti. "Şimdi patlayacağım!" diye haykırdı. "Yeryüzünü ateşe vereceğim; öyle bir gürültü çıkaracağım ki, bir yıl boyunca herkes benden bahsedecek." Gerçekten de patladı. Barut "Pat! Pat! Pat!" diye patladı. Kesinlikle öyle oldu.

Ama kimse işitmedi; iki oğlan çocuğu bile duymadı sesini, derin uykudaydılar çünkü.

Sonra geriye bir tek, etrafına bağlanmış sicim kaldı, o da hendeğin kenarında yürüyüşe çıkmış olan bir Kaz'ın sırtına düştü.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Kaz. "Sicim gibi yağmur yağacak." Hemen koşup suya girdi.

"Sansasyon yaratacağımı biliyordum," dedi Fişek nefes nefese ve söndü.

Bencil Dev

Her gün öğleden sonra, okuldan dönerlerken, çocuklar gidip Dev'in bahçesinde oynarlardı. Yumuşacık yeşil çimenleri olan büyük, güzel bir bahçeydi. Çimenlerin şurasında burasında gökyüzündeki yıldızlar gibi güzel çiçekler ve bahar gelince pembe ve inci rengi nazlı çiçekler açan, güz gelince bereketli meyveler veren on iki şeftali ağacı vardı. Ağaca konan kuşlar öyle güzel ötüyorlardı ki, çocuklar oyunlarını yarıda bırakıp onları dinliyorlardı. Birbirlerine, "Ne kadar mutluyuz burada!" diye sesleniyorlardı.

Bir gün Dev geri geldi. Yedi yıllığına arkadaşı Cornwall Ucubesi'ni ziyarete gitmişti. Diyeceğini demesi yedi yıl sürmüştü, çok konuşkan biri değildi çünkü, ondan sonra da şatosuna dönmeye karar vermişti. Geri geldiğinde bahçede oynayan çocukları gördü.

"Burada ne işiniz var?" diye bağırdı homurtulu bir sesle, çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar. "Benim bahçem benim bahçemdir," dedi Dev; "herkes bunu iyice bilsin, burada benden başka hiç kimsenin oynamasına izin vermeyeceğim." Bunu diyerek bahçenin etrafına yüksek bir duvar çekti, bir de tabela dikti:

BAHÇEYE İZİNSİZ GİRENLER
CEZALANDIRILACAKTIR

Çok bencil bir Dev'di.

Zavallı çocukların oynayacak yeri kalmamıştı artık. Yolda oynamayı denediler ama yol toz toprak içindeydi ve sert taşlarla doluydu, hoşlarına gitmedi. Dersleri bittikten sonra yüksek duvarların çevresinde yürüyüşe çıkarlar ve içerideki güzel bahçeden söz ederlerdi. Birbirlerine "Ne kadar mutluyduk orada!" derlerdi.

Sonra ilkbahar geldi, kırlar küçük küçük çiçekler, küçük kuşlarla doldu. Yalnızca Bencil Dev'in bahçesinde mevsim hâlâ kıştı. Bahçede çocuk olmadığı için kuşlar ötmek istemiyorlardı, ağaçlar çiçek açmayı unutmuşlardı. Bir keresinde güzel bir çiçek başını otların arasından çıkardı, fakat tabelayı görünce çocuklar için o kadar üzüldü ki gerisingeri toprağa girdi ve uykuya daldı.

Bu işe memnun olanlar bir tek Kar ve Kırağı'ydı. "İlkbahar unuttu bu bahçeyi," diye bağırdılar, "demek ki yıl boyu burada yaşayacağız."

Kar, büyük beyaz peleriniyle otları kapladı. Don bütün ağaçları gümüş rengine boyadı. Sonra Kuzey Rüzgârı'nı da yanlarına davet ettiler, o da geldi. Kürklere bürünmüştü, bütün gün bahçede kükreyerek geziyor ve bacaları alaşağı ediyordu.

"Pek nefis bir yer burası," dedi, "Dolu'yu da davet etmeliyiz." Bunun üzerine Dolu da geldi. Her gün üç saat boyunca şatonun kiremitlerinin üzerinde öyle bir takırdayıp durdu ki sonunda onların birçoğunu kırdı, sonra hızla bahçenin etrafında döndü de döndü. Griler giyinmişti ve soluğu buz gibiydi.

"İlkbahar'ın neden bu kadar geciktiğini anlayamıyorum," dedi Bencil Dev pencerede oturup soğuk, beyazlara bürünmüş bahçesine bakarken, "umarım hava döner."

Ama İlkbahar hiç gelmedi. Yaz da. Güz bütün bahçelere altın rengi meyveler verdi, fakat Dev'in bahçesine vermedi. "O çok bencil," dedi. Böylece o bahçe hep kış kaldı. Kuzey

Rüzgârı ile Dolu, Kırağı ile Kar ağaçların arasında dans edip durdular.

Bir sabah Dev, yatağında uzanmış yatarken çok güzel bir müzik duydu. Kulağına o kadar güzel geldi ki müzik, Kral'ın çalgıcılarının geçmekte olduğunu sandı. Oysa bu sadece penceresinin dışında öten küçük bir ketenkuşuydu, ama bahçesinde bir kuşun öttüğünü duymayalı o kadar uzun zaman olmuştu ki bu ona dünyanın en güzel müziği gibi geldi. Birden Kırağı başının üzerinde dans etmeyi kesti, Kuzey Rüzgârı kükremekten vazgeçti ve aralık pencereden nefis bir koku geldi. "Galiba İlkbahar sonunda geldi," dedi Dev; yataktan fırladı ve dışarıya baktı.

Ne görsün?

Çok güzel bir manzaraydı gördüğü. Duvardaki küçük bir delikten çocuklar içeri girmişler, ağaçların dallarında oturuyorlardı. Görebildiği her ağaçta küçük bir çocuk vardı. Ağaçlar çocuklara yeniden kavuşmaktan dolayı o kadar mutluydular ki çiçeklerle donanmışlar, kollarını çocukların başları üzerinde usulca sallıyorlardı. Kuşlar etrafta uçuşuyor, neşeyle ötüşüyor, çiçekler yeşil çimenlerden başlarını çıkarıp dışarıyı seyrediyor, gülüyorlardı.

Çok güzel bir manzaraydı ama bu manzaranın bir köşesi hâlâ kıştı. Burası bahçenin en uzak köşesiydi ve orada küçük bir çocuk duruyordu. O kadar küçüktü ki ağacın dallarına erişemiyor, etrafında dolaşıyor ve acı acı ağlıyordu. Zavallı ağaç hâlâ kırağı ve karla kaplıydı. Kuzey Rüzgârı dallarının üzerinde esip kükrüyordu. "Tırman, küçük oğlancık!" dedi ağaç ve dallarını indirebildiğince indirdi; ama oğlancık minnacıktı.

Bu manzarayı görünce Dev'in kalbi eriyiverdi. "Ne kadar bencilce davrandım!" dedi. "İlkbahar'ın neden buraya gelmediğini şimdi anladım. O zavallı oğlancığı ağacın tepesine oturtacağım, sonra da duvarı yıkacağım, bahçem sonsuza dek çocukların oyun yeri olsun." Yaptıklarına

gerçekten çok pişman olmuştu. Bunları söyleyerek aşağı indi, ön kapıyı usulca açıp bahçeye çıktı. Fakat çocuklar onu görünce o kadar korktular ki hepsi kaçıştı ve mevsim yeniden kış oldu. Sadece küçük çocuk kaçmadı, gözleri öylesine yaşlarla doluydu ki Dev'in geldiğini görmemişti. Dev onun arkasından dolandı, elini yavaşça eline aldı ve kaldırıp ağaca oturttu. Ağaç o anda çiçek açtı, kuşlar gelip dallarında ötmeye başladılar, küçük oğlancık da kollarını ardına kadar açıp Dev'in boynuna doladı, onu öptü. Dev'in artık eskisi gibi acımasız olmadığını gören öteki çocuklar da koşarak döndüler ve yanlarında İlkbahar'ı da getirdiler.

"Burası artık sizin bahçeniz, küçük çocuklar," dedi Dev. Eline kocaman bir balta aldı, duvarı yıktı; insanlar öğleyin pazara giderlerken Dev'i çocuklarla o ana kadar gördükleri en güzel bahçede oynar buldular.

Gün boyu oynadılar, akşam olduğunda Dev onlara veda etti.

"Peki ama küçük arkadaşınız nerede?" diye sordu. "Ağaca oturttuğum küçük oğlancık." Dev onu çok sevmişti, çünkü oğlan onu öpmüştü.

"Bilmiyoruz," diye cevap verdi çocuklar. "Çekip gitti."

"Ona söyleyin, yarın mutlaka gelsin," dedi Dev. Ama çocuklar onun nerede oturduğunu bilmediklerini söylediler, onu ilk kez görüyorlardı. Dev çok hüzünlendi.

Her gün öğleden sonra, okul bittiğinde, çocuklar gelip Dev'le oynadılar. Ama Dev'in sevdiği küçük oğlancık bir daha hiç görünmedi. Dev bütün çocuklara çok iyi davranıyordu, fakat ilk küçük arkadaşını çok özlüyor ve sık sık ondan söz ediyordu. "Ne kadar göreceğim geldi onu!" deyip duruyordu.

Yıllar geçti. Dev iyice ihtiyarlayıp elden ayaktan düştü. Artık oyun oynayamıyordu. Onun için büyük bir koltuğa oturup çocukların oyunlarını seyrediyor ve hayranlıkla bahçesine bakıyordu. "Çok güzel çiçeklerim var," diyordu, "ama en güzel çiçekler çocuklar."

Bir kış sabahı giyinirken penceresinden dışarı baktı. Kıştan nefret etmiyordu artık, çünkü onun sadece İlkbahar'ın uykusu olduğunu, çiçeklerin dinlenmekte olduklarını biliyordu.

Birden şaşkınlıkla gözlerini ovuşturdu, iyice baktı. Gerçekten de mucize gibi bir şeydi. Bahçenin en uzak köşesinde baştan aşağı güzel, beyaz çiçeklerle donanmış bir ağaç vardı. Dalları altın rengiydi ve onlardan gümüş meyveler sarkıyordu. Ağacın altında çok sevdiği küçük çocuk duruyordu.

Dev büyük bir sevinç içinde aşağıya koştu, bahçeye çıktı. Otları hızlı adımlarla yararak çocuğun yanına geldi, iyice yakınına geldiğinde yüzü öfkeden kıpkırmızı oldu ve "Seni yaralamaya kim cüret etti?" dedi. Çünkü çocuğun avuçlarında iki çivi izi vardı, ayaklarında da.

"Seni yaralamaya kim cüret etti?" diye bağırdı Dev. "Söyle bana, koca kılıcımı alıp onu öldüreyim."

"Hayır!" dedi çocuk. "Bunlar Sevgi'nin açtığı yaralar."

"Kimsin sen?" dedi Dev, birden garip bir ürperti gelmişti üzerine, küçük çocuğun önünde diz çöktü.

Çocuk, Dev'e bakarak gülümsedi ve ona "Sen bahçende oynamama izin vermiştin, şimdi de ben seni kendi bahçeme götüreceğim, Cennet Bahçesi'ne," dedi.

Çocuklar o gün akşamüzeri koşarak bahçeye doluştuklarında ağacın altında Dev'in ölüsünü buldular, baştan aşağı beyaz çiçeklerle donanmıştı.

Bülbül ve Gül

"Ona kırmızı güller götürürsem benimle dans edeceğini söyledi," diye bağırdı genç Öğrenci, "ama bahçemde tek bir kırmızı gül yok." Pırnal meşesindeki yuvasından Bülbül duydu onu ve yaprakların arasından başını çıkarıp baktı neler oluyor diye.

"Bahçemde hiç kırmızı gül yok!" diye bağırdı Öğrenci ve güzel gözleri yaşlarla doldu. "Ah, nasıl da küçük şeylere bağlı aşk! Bilge kişilerin aşk hakkında yazdıkları her şeyi okudum, felsefenin bütün sırlarına sahibim, gene de bir kırmızı gül yüzünden mahvoldu hayatım."

"İşte sonunda gerçek bir âşık," dedi Bülbül. "Geceler boyu şarkılarımda onu söyledim, onu hiç tanımadan: Geceler boyu onun hikâyesini yıldızlara anlattım, şimdi karşımda. Saçları sümbüller kadar siyah, dudakları arzuladığı gül kadar kırmızı; ama tutku, yüzünü fildişi gibi soldurmuş, keder alnına mührünü basmış."

"Prens yarın gece bir balo veriyor," diye mırıldandı genç Öğrenci, "sevdiğim de orada olacak. Eğer ona kırmızı bir gül götürürsem benimle şafak sökünceye kadar dans edecek. Ona bir kırmızı gül götürürsem, onu kollarımda tutacağım, başını omzuma yaslayacak, eli elimi bulacak. Ama bahçemde kırmızı gül yok, bu yüzden tek başıma oturacağım, o da önümden geçip gidecek. Beni umursamayacak, kalbim kırılacak."

"İşte gerçekten de gerçek bir âşık," dedi Bülbül. "Benim şarkıda söylediğim şeyin gerçekten acısını çekiyor; benim için neşe olan şey onun için ıstırap. Hakikaten de aşk harikulade bir şey. Zümrütlerden daha değerli, güzel opallerden daha bulunmaz; inciler, kırmızı taşlar satın alamaz onu, pazarda da satılmaz. Tacirlerden alınmaz, değeri altınla ölçülmez."

"Müzisyenler galerideki yerlerinde oturacaklar," dedi genç Öğrenci, "yaylı çalgılarını çalacaklar ve sevdiğim arpla kemanın sesine uyarak dans edecek. Öyle uçar gibi dans edecek ki ayakları yere değmeyecek ve Saray Erkânı rengârenk elbiseleri içinde onun etrafını saracak. Ama benimle dans etmeyecek, çünkü ona verecek tek bir kırmızı gülüm yok," diyerek kendini çimenlere attı, yüzünü ellerinin arasına gömerek ağladı.

"Niye ağlıyor?" diye sordu küçük bir Yeşil Kertenkele, kuyruğu havada, öğrencinin yanından koşarak geçerken.

"Neden, sahi?" dedi bir Kelebek, bir güneş ışığını kovalıyordu.

"Neden, sahi?" diye fısıldadı bir Papatya komşusuna, yumuşak, alçak bir sesle.

"Kırmızı bir gül için ağlıyor," dedi Bülbül.

"Kırmızı bir gül için mi?" diye bağırdılar. "Ne kadar da gülünç!" Her şeyle alay eden bir yaradılışa sahip olan küçük Kertenkele ise düpedüz güldü.

Ama Bülbül, Öğrenci'nin kederinin sırrına vâkıftı ve meşe ağacında hiç sesini çıkarmadan oturup Aşk denen bilinmezliği düşündü. Ansızın uçmak üzere kumral kanatlarını açtı ve havaya yükseldi. Koruluktan bir gölge gibi geçti gitti, bir gölge gibi bahçeyi katetti. Tarhın orta yerinde güzel bir Gül Ağacı duruyordu, Bülbül onu görünce uçup yanına gitti ve ince bir dalın üzerine kondu.

"Bana bir kırmızı gül ver," diye bağırdı, "sana en tatlı şarkımı söyleyeyim." Fakat Ağaç başını iki yana salladı.

"Benim güllerim beyaz," diye cevap verdi; "denizlerin köpüğü kadar beyaz, dağların üstündeki kardan daha beyaz. Ama eski güneş saatini saran kardeşime git, belki o sana istediğini verir."

Bunun üzerine Bülbül, uçup eski güneş saatinin etrafını saran Gülağacı'nın yanına gitti. "Bana kırmızı bir gül ver," dedi, "sana en tatlı şarkımı söyleyeyim."

Ama Ağaç başını iki yana salladı.

"Benim güllerim sarı," diye cevap verdi; "kehribar tahtta oturan denizkızının saçları kadar sarı, biçici orağıyla gelmeden önce çayırlıkta biten zerrinlerden daha sarı. Ama Öğrenci'nin penceresinin altında biten kardeşime git, belki o sana istediğini verir."

Bunun üzerine Bülbül, öğrencinin penceresi altında biten Gülağacı'na uçup gitti.

"Bana bir kırmızı gül ver," diye bağırdı, "sana en güzel şarkımı söyleyeyim."

Ama Ağaç başını salladı.

"Benim güllerim kırmızı," diye cevap verdi, "kumrunun pençeleri kadar kırmızı, okyanusun altındaki mağaralarda iki yana sallanıp duran büyük mercan yelpazelerinden daha kırmızı. Ama kış damarlarımı dondurdu, kırağı tomurcuklarımı kopardı, fırtına dallarımı kırdı, bu yıl hiç gül vermeyeceğim."

"Tek istediğim bir kırmızı gül," diye bağırdı Bülbül, "sadece bir tek kırmızı gül! Bunun hiçbir yolu yok mu?"

"Bir yolu var," diye cevap verdi Ağaç, "ama o kadar korkunç ki sana söylemeye cesaret edemem."

"Söyle!" dedi Bülbül, "Korkmuyorum."

"Bir kırmızı gül istiyorsan," dedi Ağaç, "onu gece yarısı şarkınla yapmalısın ve kendi yüreğinin kanıyla boyamalısın. Yüreğini bir dikene dayayıp bana şarkını söylemelisin. Bütün gece bana şarkını söyleyeceksin, diken göğsünü delecek, sana can veren kanın benim damarlarıma akacak, benim olacak."

"Ölüm, bir kırmızı gül için çok yüksek bir bedel," diye bağırdı Bülbül, "yaşam ise herkes için değerli. Yeşil koruda oturup altından arabasında Güneş'in, incili arabasında Ay'ın geçip gidişini seyretmek hoş. Akdikenlerin kokusu tatlı, vadide gizlenen çançiçekleri tatlı, tepelerde rüzgârla savrulan fundalar ne hoş. Ama Aşk, Hayat'tan daha değerlidir ve bir insan kalbinin yanında bir kuşun kalbi nedir ki?"

Sonra uçmak üzere kumral kanatlarını açtı ve havalandı. Bahçenin üzerinden bir gölge gibi geçip gitti, koruluğun içinden bir gölge gibi süzüldü. Genç Öğrenci hâlâ Bülbül'ün onu bıraktığı yerde, otlara uzanmış yatıyordu ve gözyaşları henüz kurumamıştı.

"Mutlu ol!" diye bağırdı Bülbül. "Mutlu ol; kırmızı gülüne kavuşacaksın. Onu geceleyin ay ışığından yapacağım ve kendi kalbimin kanıyla boyayacağım. Senden bunun karşılığında sadece aşkına sadık olmanı istiyorum, çünkü Aşk, en bilge Felsefe'den daha bilge, en güçlü Güç'ten daha güçlüdür. Alev rengidir kanatları, alev rengidir bedeni. Dudakları bal kadar tatlı, nefesi tütsü gibidir." Öğrenci başını otlardan kaldırıp baktı ve dinledi ama Bülbül'ün ona dediklerini anlayamıyordu, çünkü o sadece kitaplarda yazılı olan şeyleri bilirdi. Ama Meşe Ağacı anladı ve içini bir hüzün kapladı, çünkü dallarında yuva kurmuş küçük Bülbül'ü çok seviyordu.

"Bana son bir şarkı söyle," diye fısıldadı, "sen gittiğinde kendimi çok yalnız hissedeceğim."

Bunun üzerine Bülbül, Meşe Ağacı'na bir şarkı söyledi, sesi gümüş bir kaptan kabarcıklar halinde yükselen su gibiydi.

O şarkısını bitirdiğinde, öğrenci yerinden kalktı ve cebinden bir not defteriyle bir kurşunkalem çıkardı.

"Bülbülde biçim var," dedi kendi kendine, koruluğun içinden yürüyüp giderken, "orası inkâr edilemez; ama duygu var mı? Korkarım hayır. Aslında o da bütün sanat-

çılar gibi; baştan aşağı içtenliksiz üslup. Kendini başkaları uğruna feda etmez. Tek düşündüğü şey müzik ve herkes bilir ki sanat bencildir. Gene de, sesinde güzel notalar gizli olduğunu itiraf etmek gerek. Ama o notaların bir anlam taşımamaları ne yazık; ya da pratik bir işe yaramamaları!"

Sonra odasına girdi ve küçük yatağının üzerine uzanıp aşkını düşünmeye başladı; bir süre sonra da uykuya daldı. Ay gökyüzünde yükseldiğinde Bülbül, uçup Gülağacı'nın yanına gitti ve göğsünü dikene dayadı. Göğsüne giren dikenle bütün bir gece şarkısını söyledi; soğuk ve kristal ay, başını eğip onu dinledi. Bütün bir gece söyledi şarkısını, diken göğsüne, daha da derine girdi, kanı vücudundan çekildi.

Önce bir oğlanla kızın yüreklerinde sevginin doğuşunun şarkısını söyledi. Ve Gülağacı'nın en yukarıdaki ince dalında harikulade bir gül açıldı, şarkı şarkıyı izlerken taçyaprakları da birbirini izledi. Solgundu önce Gül, nehrin üzerine asılı olan sis gibiydi, sabahın ayakları gibi solgun, şafağın kanatları gibi gümüşsüydü. Gümüş bir aynadaki bir gülün gölgesi gibi, bir su birikintisindeki gülün gölgesi gibi, öyleydi Ağacın en tepesindeki dalda açan gül.

Fakat Ağaç, Bülbül'e göğsünü dikene iyice yaslamasını söyledi. "İyice yaslan, küçük Bülbül," diye bağırdı Ağaç, "yoksa Gül bitmeden gün ağaracak." Böylece Bülbül daha da yasladı göğsünü dikene, yükseldikçe yükseldi şarkısı, çünkü bir erkekle genç bir kızın ruhunda doğan tutkunun şarkısını söylüyordu.

Gülün yapraklarını tatlı bir pembelik sardı, gelinin dudaklarını öptüğünde damadın yüzüne yayılan pembelik gibi. Ama diken henüz Bülbül'ün yüreğini bulmamıştı, o yüzden de Gül'ün yüreği hâlâ beyazdı, çünkü ancak bir Bülbül'ün yüreğinin kanı kızıla döndürür bir Gül'ün yüreğini.

Ve Ağaç, Bülbül'e dikene daha da yaslanmasını söyledi. "Yaslan, daha da yaslan, küçük Bülbül," diye bağırdı Ağaç, "yoksa Gül bitmeden gün doğacak."

Ve Bülbül dikene daha da yaslandı, diken kalbine girdi, keskin bir acı kapladı içini. Keskin, çok keskindi acı, yabanıllaştıkça yabanıllaştı Bülbül'ün şarkısı, çünkü Ölüm'ün kusursuzlaştırdığı Aşk'ın şarkısını söylüyordu, mezara girdiğinde ölmeyen Aşk'ın.

Ve şahane gül kıpkırmızı oldu, Doğu'dan ağaran gökyüzünün gülü gibi. Yapraklardan tacı kızıldı, bir yakut gibi kıpkırmızıydı yüreği.

Ama Bülbül'ün sesi söndükçe söndü, küçük kanatları çırpınmaya başladı, gözlerine bir perde indi. Söndükçe söndü şarkısı, boğazına bir şeylerin tıkandığını hissetti.

Sonra son bir kez yükseldi şarkısı. Beyaz Ay duydu bu şarkıyı. Şafağı unuttu ve gökyüzünde oyalandı.

Kırmızı gül duydu, baştan aşağı hazla titredi ve taçyapraklarını soğuk sabah havasına doğru açtı. Eko bu şarkıyı tepelerdeki mor mağarasına taşıdı ve uyuyan çobanları uykularından uyandırdı. Bu şarkı nehirdeki kamışların arasında gezindi, kamışlar onun haberini denize taşıdılar.

"Bakın, bakın!" diye bağırdı Ağaç. "Gül bitti artık." Ama Bülbül karşılık vermedi, çünkü uzun otların arasında cansız yatıyordu, göğsünde dikenle.

Öğle vakti Öğrenci penceresini açıp dışarıya baktı. "Aa, ne olağanüstü bir şans!" diye bağırdı. "İşte bir kırmızı gül! Hayatımda bunun gibi bir gül görmedim. O kadar güzel ki eminim uzun bir Latince adı vardır," dedi ve eğilip kopardı gülü. Sonra şapkasını başına geçirdi, elinde gülle Profesör'ün evine koştu.

Profesör'ün kızı kapının önüne oturmuş bir çıkrığa mavi ibrişim sarıyordu, küçük köpeği de ayaklarının dibindeydi.

"Sana kırmızı bir gül getirirsem benimle dans edeceğini söylemiştin," diye bağırdı Öğrenci. "İşte sana dünyanın en kırmızı gülü. Bu gece onu kalbinin üstüne takacaksın ve biz dans ederken o sana seni ne kadar sevdiğimi anlatacak."

Ama kız kaşlarını çattı.

"Korkarım elbiseme uymayacak," diye cevap verdi; "hem ayrıca Mabeyinci'nin yeğeni bana gerçek mücevherler gönderdi; herkes mücevherlerin güllerden çok daha pahalı olduğunu bilir."

"Ah, yemin ederim çok nankörsün," dedi Öğrenci öfkeyle; gülü kaldırıp sokağa attı, gül kaldırımın kenarındaki suyoluna düştü, üzerinden bir araba tekerleği geçti.

"Nankör mü?" dedi kız. "Sana bir şey diyeyim mi, sen çok kaba birisin; hem sonra, sen kimsin ki? Yalnızca bir Öğrenci. Mabeyinci'nin yeğenininki gibi gümüş tokalı ayakkabıların var mı acaba senin, hiç sanmam." Sandalyesinden kalkıp eve girdi.

"Ne saçmalık şu Aşk denen şey!" dedi Öğrenci, yürüyüp giderken. "Mantığın tırnağı bile olamaz, çünkü hiçbir şeyi kanıtlamaya yaramıyor ve insana hep gerçekleşmeyecek şeylerden bahsediyor ve insanı gerçek olmayan şeylere inandırıyor. Hatta, gayet işe yaramaz bir şey, Felsefe'ye geri döneceğim. Metafizik öğreneceğim." Bunları söyleyerek odasına döndü, büyük tozlu bir kitap çekip çıkardı ve okumaya başladı.

Vefalı Dost

Bir sabah, yaşlı Su Sıçanı kafasını deliğinden dışarı çıkardı. Parlak, boncuk gibi gözleri, sert boz bıyıkları vardı; kuyruğu da uzunca, siyah bir kauçuk parçası gibiydi. Sarı kanaryaları andıran ördek yavruları küçük gölde yüzüyor, kıpkırmızı bacaklı, bembeyaz anne ördek de, onlara suda nasıl amuda kalkılacağını öğretmeye çalışıyordu.

"Amuda kalkamazsanız, hiçbir zaman yüksek sosyeteye giremezsiniz," deyip duruyordu yavrularına; ara sıra, nasıl amuda kalkılacağını gösteriyordu. Ama yavru ördekler ona hiç kulak asmıyordu. O kadar miniktiler ki, sosyeteye girmenin ne kadar önemli olduğunu bilmiyorlardı.

"Ne laf dinlemez çocuklar bunlar!" diye haykırdı yaşlı Su Sıçanı. "Suda boğulmayı hak ettiler doğrusu."

"Hiç öyle şey olur mu!" diye cevap verdi Ördek. "Zamanla öğrenecekler; anne babaların, çocuklarına karşı çok sabırlı davranmaları gerekir."

"Ya! Ben anne babaların duygularını hiç bilmem," dedi Su Sıçanı, "ben aile babası değilim. Hayatımda hiç evlenmedim, evlenmeye niyetim de yok. Aşk iyi güzel de, dostluk çok daha yüce bir şey. Doğrusunu isterseniz, bence bu dünyada vefalı bir dost kadar soylu ve az bulunan bir şey yoktur."

Yakındaki bir söğüt ağacında oturan Yeşil Ketenkuşu, konuşmaya kulak misafiri olmuştu. "Pekâlâ, sizce vefalı bir dostun görevleri nelerdir?" diye sordu.

"Evet, ben de bunu merak ediyorum," dedi Ördek ve gölcüğün karşı tarafına kadar yüzüp yavrularına iyi örnek olmak için amuda kalktı.

"Ne saçma soru!" diye haykırdı Su Sıçanı. "Vefalı bir dosttan, bana karşı vefalı olmasını beklerim elbette."

Küçük kuş, incecik, gümüşi bir dalda sallanıp minik kanatlarını çırparak, "Peki karşılığında siz ne yaparsınız?" dedi.

"Ne demek istediğinizi anlayamadım," diye cevap verdi Su Sıçanı.

"İsterseniz size bu konuyla ilgili bir öykü anlatayım," dedi Ketenkuşu.

"Öykü benim hakkımda mı?" diye sordu Su Sıçanı. "Eğer öyleyse, dinlerim, çünkü hayal ürünü öykülerden çok hoşlanırım."

"Size uyarlanabilir," diye cevap verdi Ketenkuşu; sonra ağaçtan aşağı uçup gölcüğün kenarına konarak Vefalı Dost öyküsünü anlatmaya koyuldu.

"Bir zamanlar," dedi Ketenkuşu, "Hans adında, dürüst bir adamcağız varmış."

"Seçkin bir şahsiyet miymiş?" diye sordu Su Sıçanı. "Hayır," dedi Ketenkuşu, "seçkin olduğunu hiç sanmıyorum; iyi kalpliliği ve yusyuvarlak, aydınlık, komik yüzü dışında bir özelliği yokmuş. Ufacık bir kulübede tek başına yaşar, her gün bahçesinde çalışır dururmuş. Koskoca köyde onunki kadar güzel bir bahçe daha yokmuş. Bahçesinde hüsnüyusuflar, karanfiller, çobançantaları, düğünçiçekleri açarmış. Şam gülleri, sarı güller, eflatun safranlar, altın sarısı, mor ve beyaz menekşeler yetişirmiş. Hasekiküpesiyle şebboy, mercankösk fesleğen, bataklık nergisiyle zambak, fulyayla bahçe karanfili, aylar birbirini takip ettikçe, sırayla tomurcuklanıp açar, bir çiçeğin yerini yenisi alırmış, yani her zaman bakılacak güzel bir şeyler, koklanacak hoş rayihalar olurmuş bahçesinde.

Küçük Hans'ın birçok dostu varmış, ama en vefalı dostu, koca Değirmenci Hugh imiş. Zengin Değirmenci, Hans'a o kadar bağlıymış ki, ne zaman bahçesinin yakınından geçse, duvarın üstünden uzanıp iri bir buket çiçek veya salatalık bir demet ot toplar, meyve mevsiminde ceplerini erikle, kirazla doldururmuş mutlaka.

Değirmenci, 'Gerçek dostlar her şeyi paylaşmalıdır,' dermiş hep; küçük Hans da başını sallayıp gülümser, böyle soylu fikirlere sahip bir dostu olduğu için çok gururlanırmış.

Gerçi komşuları, değirmeninde istif edilmiş yüz çuval unu, altı ineği, bol yünlü koca bir koyun sürüsü bulunan Değirmenci'nin, küçük Hans'a, bahçesinden topladıklarına karşılık hiçbir şey vermemesini garip karşılarmış; ama Hans bu meselelere asla kafa yormazmış. Değirmenci'nin, gerçek dostların cömertliği konusunda söylediği harika sözleri dinlemek, onun için hayattaki en büyük zevkmiş.

Küçük Hans bahçesinde böyle uğraşır dururmuş işte. İlkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde çok mutluymuş, ama kış gelip de pazara götürecek meyvesi veya çiçeği olmadığında, soğukla, açlıkla mücadele eder, çoğu gece, akşam yemeği olarak birkaç kuru armut veya sert ceviz yermiş sadece. Ayrıca kışın çok da yalnızlık çekermiş, çünkü Değirmenci kış mevsiminde ona hiç uğramazmış.

'Kar yağdıkça küçük Hans'ı ziyarete gitmem saçma olur,' dermiş Değirmenci karısına, 'başı dertte olan insanı rahat bırakmak, ziyaretlerle rahatsız etmemek gerekir. En azından ben dostluktan bunu anlarım, haklı olduğumdan da eminim. Onun için, bahar gelinceye kadar bekleyeceğim; baharda onu ziyarete giderim, o da bana iri bir sepet dolusu çuhaçiçeği verir ve böylece çok mutlu olur.'

Çam kütüklerinin gürül gürül yandığı şöminenin karşısındaki rahat koltuğunda oturan Değirmencinin Karısı, 'Başkalarına karşı çok düşüncelisin,' diye cevap vermiş, 'müthiş düşüncelisin. Senin dostlukla ilgili konuşmalarını

dinlemek ne büyük zevk! Eminim rahip bile senin kadar güzel konuşamaz, üç katlı bir evde oturduğu ve küçük parmağına altın yüzük taktığı halde.'

Değirmenci'nin küçük oğlu, 'Peki ama, küçük Hans'ı buraya çağıramaz mıyız?' demiş. 'Zavallı Hans'ın başı dertteyse ben ona çorbamın yarısını verir, beyaz tavşanlarımı gösteririm.'

'Sen ne salak çocuksun!' diye haykırmış Değirmenci. 'Seni okula gönderiyoruz da ne oluyor, bilmem. Hiçbir şey öğrenemiyorsun. Oğlum, küçük Hans buraya gelse, sıcacık şöminemizi, güzel soframızı, koca kırmızı şarap fıçımızı görse, kıskanabilir; kıskançlık feci bir şeydir, herkesin kişiliğini bozar. Hans'ın kişiliğinin bozulmasına izin verecek değilim. Ben onun en iyi dostuyum, onu daima kollamaya, baştan çıkarılmasını engellemeye niyetliyim. Hem Hans buraya gelirse, benden veresiye un isteyebilir, ben de böyle bir şey yapamam. Un başka, dostluk başka; ikisini karıştırmamak lazım. Zaten iki ayrı kelime, anlamları da çok farklı. Bunu kim olsa anlar.'

'Ne kadar güzel konuşuyorsun!' demiş Değirmencinin Karısı, kendine koca bir bardak sıcak bira doldurarak. 'Gerçekten, uyumak üzereyim. Tıpkı kilisedeki gibi.'

'Birçok insan güzel davranışlarda bulunur,' diye cevap vermiş Değirmenci, 'ama pek az insan güzel konuşur; bu da, konuşmanın çok daha zor ve çok daha makbul olduğunu ispat eder.' Sonra da kaşlarını çatıp masanın karşısında oturan küçük oğluna bakmış; oğlan kendinden o kadar utanmış ki, başını önüne eğmiş, kıpkırmızı kesilmiş ve gözyaşları çayına dökülmüş. Siz yine de, çok küçük olduğu için affedin onu."

"Öykünün sonu mu bu?" diye sordu Su Sıçanı.

"Yok canım," dedi Ketenkuşu, "bu daha başı."

"Öyleyse siz çağın pek gerisinde kalmışsınız," dedi Su Sıçanı. "Artık öykü anlatmayı bilen herkes, öykünün sonuyla başlayıp sonra başını anlatıyor, ortasıyla da biti-

riyor. Yeni usul bu. Geçen gün gölün etrafında bir delikanlıyla birlikte dolaşan bir eleştirmenden duydum bunu. Bu konuda uzun uzun konuştu; söylediklerinin doğru olduğundan eminim, çünkü mavi gözlüklü ve kel kafalıydı; ayrıca delikanlı ne zaman bir şey söyleyecek olsa, 'Hıh!' diye cevap veriyordu. Neyse, siz öykünüze devam edin lütfen. Değirmenci'den çok hoşlandım. Ben de böyle yüce duyguları olan biriyim, aramızda büyük benzerlik var."

Ketenkuşu kâh bir ayağının, kâh diğerinin üzerine sıçrayarak devam etti: "Kış mevsimi biter bitmez, çuhaçiçeklerinin uçuk sarı yıldızları açmaya başladığında, Değirmenci, küçük Hans'ı ziyarete gideceğini söylemiş karısına. 'Ah, ne kadar iyi kalplisin!' diye haykırmış karısı. 'Hep başkalarını düşünüyorsun. Çiçekler için büyük sepeti yanına almayı unutma.'

Değirmenci, değirmenin kanatlarını demirden, sağlam bir zincirle bağlayıp koluna sepeti takmış ve yamaçtan aşağı inmiş.

'Günaydın küçük Hans,' demiş Değirmenci.

'Günaydın,' demiş Hans, küreğine yaslanarak, ağzı kulaklarında.

'Kışı nasıl geçirdin bakalım?' diye sormuş Değirmenci.

'Beni düşünmen büyük incelik, çok büyük incelik gerçekten,' demiş Hans heyecanla. 'Doğrusu epey zor geçirdim kışı, ama artık bahar geldi, mutluyum, çiçeklerim de iyi durumda.'

'Kış boyunca senden sık sık söz ettik Hans,' demiş Değirmenci, 'ne âlemdesin diye merak ettik.'

'Çok iyi kalplisin,' demiş Hans, 'ben de acaba beni unuttun mu diye korkuyordum birazcık.'

'Hans, böyle konuşmana şaşırdım,' demiş Değirmenci, 'dostlar asla unutmaz. Dostluğun en güzel tarafı da budur, ama korkarım sen hayatın şiirselliğini anlamıyorsun. Laf aramızda, çuhaçiçeklerin de pek güzelmiş!'

'Evet, gerçekten çok güzeller,' demiş Hans, 'bu kadar bol oldukları için de şanslı sayılırım. Onları pazara götürüp Belediye Başkanı'nın kızına satacağım, o parayla da el arabamı geri alacağım.'

'El arabanı geri mi alacaksın? Yani satmış mıydın? Ne aptalca bir şey yapmışsın!'

'Mecbur kaldım da ondan,' demiş Hans. 'Çok kötü bir kış geçirdim, ekmek alacak param kalmamıştı. Ben de önce bayramlık ceketimin gümüş düğmelerini sattım, arkasından gümüş zincirimi, sonra iri pipomu, en sonunda da el arabamı. Ama şimdi hepsini geri alacağım.'

'Hans,' demiş Değirmenci, 'ben sana el arabamı veririm. Pek sağlam durumda değil; bir kenarı eksik, tekerleklerin de onarılması lazım; her şeye rağmen el arabamı sana vereceğim. Çok cömertçe bir davranış olduğunu biliyorum, birçokları el arabamı verdim diye beni aptallıkla suçlayacaktır, ama ben herkese benzemem. Bence cömertlik, dostluğun temelidir; ayrıca ben kendime yeni bir el arabası da aldım. Evet, hiç merak etme, el arabamı vereceğim sana.'

'Gerçekten çok cömertsin,' demiş küçük Hans ve o komik, yusyuvarlak yüzü sevinçten ışıl ışıl parlamış. 'Ben onu hemen onarırım, evde bir kalasım var nasılsa.'

'Kalas mı!' demiş Değirmenci. 'Benim de ahırın damını onarmak için bir kalasa ihtiyacım vardı. Damda koskocaman bir delik var; kapamazsam mısırlar sırılsıklam olacak, iyi ki söyledin! İyilik yap, iyilik bul demişler. Ben sana el arabamı verdim, sen de bana kalasını vereceksin. El arabası kalastan çok daha değerli elbette, ama gerçek dostlar böyle şeylerin üstünde asla durmazlar. Hadi hemen getiriver şu kalası da ahırı onarmaya bugün başlayayım.'

'Hemen,' diye atılmış Hans ve kulübeye koşup kalası sürükleyerek dışarı çıkarmış.

'Pek iri bir kalas sayılmaz,' demiş Değirmenci kalası inceleyerek, 'korkarım ben ahırın damını onardıktan sonra

senin el arabasını tamir etmen için bir şey artmayacak, ama bu da benim kabahatim değil. Eh, ben sana el arabamı verdiğime göre, eminim sen de karşılığında bana biraz çiçek vermek isteyeceksin. İşte sepet, ağzına kadar, iyice doldur.'

'Ağzına kadar mı?' demiş küçük Hans üzgün üzgün, çünkü sepet gerçekten çok büyükmüş; sepeti doldurursa pazara götürecek çiçek kalmayacakmış, gümüş düğmelerini geri almak için de çok sabırsızlanıyormuş.

'Doğrusu,' demiş Değirmenci, 'ben sana el arabamı vermişken, birkaç çiçeğin lafı olmaz diye düşünüyorum. Yanılıyor olabilirim, ama bence dostluk, gerçek dostluk, bencillikten tamamen arınmış olmalıdır.'

'Sevgili dostum, can dostum!' diye haykırmış küçük Hans. 'Bahçemdeki bütün çiçekler sana feda olsun. Seni memnun etmek benim için gümüş düğmeden çok daha önemli.' Hemen koşup güzel çuhaçiçeklerinin hepsini koparmış ve Değirmenci'nin sepetine doldurmuş.

Değirmenci, 'Hoşça kal küçük Hans,' deyip omzunda kalası, kolunda iri sepetiyle yamacı tırmanmaya başlamış.

Küçük Hans, 'Güle güle,' diyerek, neşe içinde toprağı kazmaya koyulmuş, el arabasına çok seviniyormuş çünkü.

Ertesi gün, hanımelileri verandaya çivilerken, yoldan kendisine seslenen Değirmenci'nin sesini duymuş. Hemen merdivenden aşağı inip bahçeyi koşarak geçmiş ve duvarın üzerinden bakmış.

Değirmenci, sırtında iri bir un çuvalıyla duruyormuş.

'Sevgili Hans'çığım,' demiş Değirmenci, 'şu un çuvalını pazara taşıyıverir misin?'

'Ah, kusura bakma,' demiş Hans, 'ama bugün gerçekten çok işim var. Bütün sarmaşıklar çivilenecek, çiçekler sulanacak, çimler biçilecek.'

'Doğrusu,' demiş Değirmenci, 'benim sana el arabamı vereceğimi düşünürsen, reddetmen pek dostluğa sığmıyor.'

'Lütfen öyle deme,' diye haykırmış küçük Hans, 'dostluğa sığmayacak bir şey yapmayı hiç istemem.' Hemen içeri koşup kasketini almış ve iri çuvalı sırtına yükleyip zar zor yürümeye koyulmuş.

O gün hava çok sıcakmış, yol da toz toprak içindeymiş, Hans daha onuncu kilometre taşına gelmeden o kadar yorulmuş ki, oturup dinlenmek zorunda kalmış. Ama gücünü toplayıp yola devam etmiş ve sonunda pazara varmış. Biraz bekledikten sonra bir çuval unu çok iyi bir fiyata satmış ve hemen eve dönmüş, çünkü fazla gecikirse, hırsızların yolunu kesmesinden korkuyormuş.

Küçük Hans yatmaya hazırlanırken, 'Amma yorucu bir gün oldu,' demiş kendi kendine, 'fakat Değirmenci'nin isteğini geri çevirmediğime memnunum, o benim en iyi dostum, hem el arabasını verecek bana.'

Ertesi sabah, Değirmenci erkenden, bir çuval unun parasını almaya gelmiş, ama küçük Hans o kadar yorgunmuş ki, hâlâ yatıyormuş.

'Bu ne tembellik!' demiş Değirmenci. 'El arabamı sana vereceğimi düşünürsen, daha fazla çalışman gerekir bence. Aylaklık büyük günahtır, ben dostlarımın aylak olmasından, uyuşuk olmasından hiç hoşlanmam. Seninle açık açık konuştuğum için kusura bakma. Dost olmasaydık, katiyen böyle konuşmazdım elbette. Ama düşündüğünü aynen söylemedikten sonra, dostluğun ne anlamı kalır? Hoş sözleri herkes söyler, herkes pohpohlar, iltifat eder, ama gerçek dost daima acı konuşur ve dostunu üzmekten korkmaz. Hatta gerçek dost, dostunu üzmeyi tercih eder, çünkü ona iyilik ettiğini bilir.'

'Çok özür dilerim,' demiş küçük Hans, gözlerini ovuşturup gecelik takkesini çıkararak, 'ama o kadar yorgundum ki, yattığım yerden kuşların ötüşünü dinlemek istedim biraz. Kuş seslerini dinleyince daha iyi çalışıyorum, biliyor musun?'

'Buna sevindim işte,' demiş Değirmenci, küçük Hans'ın sırtına vurarak, 'çünkü giyinir giyinmez değirmene gelip benim ahırın çatısını onarmanı istiyorum.'

Zavallı Hans'çık, çiçekleri iki gündür sulanmadığından, kendi bahçesinde çalışmak için sabırsızlanıyormuş, ama çok iyi bir dost olan Değirmenci'nin isteğini geri çevirmek de istemiyormuş.

Çekingen, ürkek bir sesle sormuş: 'Çok işim olduğunu söylesem sence bencillik mi olur?'

'Doğrusunu istersen,' diye cevap vermiş Değirmenci, 'sana el arabamı vereceğime göre, fazla bir şey istemiş sayılmam; ama hayır dersen gidip kendim yaparım tabii.'

'Yo, olmaz, katiyen,' demiş küçük Hans ve yataktan fırladığı gibi giyinip ahıra yollanmış.

Orada bütün gün, güneş batıncaya kadar çalışmış, günbatımında Değirmenci ne durumda olduğuna bakmak üzere gelmiş.

'Damdaki deliği aktardın mı küçük Hans?' diye sormuş neşeyle.

'Evet, aktardım,' demiş küçük Hans ve merdivenden inmiş.

'Ah!' demiş Değirmenci. 'Başkası için bir iş yapmaktan güzel bir şey var mıdır?'

'Senin konuşmanı dinlemek en büyük zevk,' demiş küçük Hans, oturup alnının terini silerek. 'Korkarım ben hiçbir zaman senin kadar güzel fikirler düşünemeyeceğim.'

'Düşünürsün, düşünürsün,' demiş Değirmenci, 'ama daha uğraşman lazım. Şu anda dostluğun sadece pratiğini biliyorsun; ileride teorisini de öğrenirsin.'

'Gerçekten öğrenir miyim sence?' diye sormuş küçük Hans.

'Eminim öğreneceksin,' diye cevap vermiş Değirmenci, 'ama artık damı aktardığına göre, eve gidip dinlensen iyi olur; çünkü yarın koyunlarımı dağda otlatmanı istiyorum.'

Zavallı Hans'çık bir şey söylemeye korkmuş; ertesi sabah Değirmenci erkenden koyunlarını kulübeye getirmiş, Hans da koyunları alıp dağa çıkmış. Gidip dönmesi bütün gününü almış; eve o kadar yorgun dönmüş ki, iskemlesinde uyuyakalmış ve gün ışıdıktan sonra ancak uyanmış.

'Bahçemde ne güzel çalışacağım,' demiş ve hemen işe koyulmuş.

Ama çiçekleriyle bir türlü ilgilenemiyormuş, çünkü dostu Değirmenci sürekli gelip onu uzak yerlere gönderiyor veya değirmende işe koşuyormuş. Küçük Hans çiçekleri unutulduklarını zannedecekler diye kahroluyormuş bazen, ama Değirmenci'nin can dostu olduğunu düşünüp teselli buluyormuş. 'Ayrıca,' diyormuş kendi kendine, 'el arabasını da verecek bana, ne kadar cömertçe bir davranış!'

İşte küçük Hans bu şekilde Değirmenci için çalışıp duruyor, Değirmenci de dostluğa ilişkin güzel sözler söylüyormuş peş peşe; Hans bunları bir deftere yazıp geceleri okuyormuş, iyi bir öğrenciymiş çünkü.

Bir akşam vakti, küçük Hans ocağının başında otururken kapı hızlı hızlı vurulmuş. Dışarıda fırtına varmış, rüzgâr, evin etrafında öyle bir gürleyip esiyormuş ki, Hans'çık önce sesi fırtınaya yormuş. Ama sonra kapı ikinci defa, sonra üçüncü defa, iyice hızlı vurulmuş.

'Zavallı bir yolcu olsa gerek,' diye düşünmüş küçük Hans ve kapıya koşmuş.

Kapıyı açınca, bir elinde fener, öbür elinde iri bir sopayla Değirmenci'yi bulmuş karşısında.

'Sevgili Hans'çığım,' diye haykırmış Değirmenci, 'başıma geleni sorma. Benim küçük oğlan merdivenden düşüp yaralandı, Doktor'u çağırmaya gidiyorum. Ama çok uzakta oturuyor, hava da çok kötü, benim yerime sen gitsen çok daha iyi olur diye düşündüm. Biliyorsun el arabamı vereceğim sana, karşılığında senin de benim için bir şey yapman gerekir.'

'Elbette,' diye atılmış küçük Hans, 'sana yardım etmek benim için şereftir, hemen gidiyorum. Yalnız bana fenerini ver de bu karanlıkta hendeğe düşmeyeyim.'

'Kusura bakma,' demiş Değirmenci, 'ama bu feneri yeni aldım, başına bir şey gelirse çok üzülürüm.'

'Peki, önemli değil, fenersiz giderim,' demiş küçük Hans; hemen kalın kürk ceketini, kırmızı yün beresini kuşanıp boynuna bir atkı dolamış ve yola düzülmüş.

Dışarıda müthiş bir fırtına varmış. Etraf zifiri karanlık olduğundan Hans'çık önünü göremiyor, rüzgârın şiddetinden ayakta zor duruyormuş. Her şeye rağmen, metanetini kaybetmemiş ve üç saat kadar yürüdükten sonra Doktor'un evine varıp kapısını çalmış.

Doktor yatak odasının penceresinden kafasını çıkarıp, 'Kim o?' diye bağırmış.

'Doktor, ben küçük Hans.'

'Ne var küçük Hans?'

'Değirmenci'nin oğlu merdivenden düşüp yaralanmış, Değirmenci hemen gelmenizi rica ediyor.'

'Tamam!' demiş Doktor; atını hazırlatmış, aşağı inip iri çizmeleriyle fenerini almış ve Değirmenci'nin evine doğru sürmüş atı; küçük Hans da peşinden düşe kalka yürüyormuş.

Ama fırtına gittikçe şiddetleniyor, yağmur sel gibi boşanıyor, Hans'çık ne önünü görebiliyor, ne ata yetişebiliyormuş. Sonunda yolunu kaybedip bataklığa dalmış; burası çok derin çukurlarla kaplı, tehlikeli bir araziymiş, zavallı Hans'çık orada boğulmuş. Ölüsünü ertesi gün keçi çobanları bulmuş, büyük bir su birikintisinde yüzüyormuş; alıp kulübeye getirmişler.

Küçük Hans'ı herkes çok sevdiği için cenazesine herkes gitmiş; Değirmenci cenaze alayının başındaymış.

'Ben onun en iyi dostu olduğuma göre,' diyormuş Değirmenci, 'en önde benim bulunmam gerekir.' Uzun siyah peleriniyle cenaze alayının başını çekiyor, ara sıra iri bir mendille gözlerini siliyormuş.

Cenaze töreni bittikten sonra, herkes handa rahatça oturmuş baharatlı şarap içip pasta yerken, Nalbant, 'Küçük Hans'ın ölümü hepimiz için büyük kayıp,' demiş.

'En azından benim için öyle,' diye cevap vermiş Değirmenci. 'Tam ona el arabamı vermek üzereydim, şimdi elimde kaldı, ne yapacağımı bilemiyorum. Evde çok ayakaltında, öyle de kırık dökük bir halde ki, satsam para etmez. Bir daha hiçbir eşyamı hibe etmem. İnsan ne zaman bir cömertlik yapsa başına dert açılıyor.' "

"Ee, sonra?" dedi Su Sıçanı, uzun bir sessizliğin ardından.

"Sonrası yok, bu kadar," dedi Ketenkuşu.

Su Sıçanı sordu: "Peki Değirmenci'ye ne olmuş?"

"Bilmem ki!" diye cevap verdi Ketenkuşu. "Umurumda da değil zaten."

"Belli ki pek şefkatli bir mizacınız yok," dedi Su Sıçanı.

"Korkarım siz öykünün ana fikrini anlayamadınız," dedi Ketenkuşu.

"Neyini, neyini?" diye bağırdı Su Sıçanı.

"Ana fikrini."

"Yani öykünün bir ana fikri mi var?"

"Gayet tabii," dedi Ketenkuşu.

"Pes doğrusu!" dedi Su Sıçanı gayet öfkeli bir tavırla. "Anlatmadan önce söyleseydiniz ya. Söyleseydiniz hayatta dinlemezdim öykünüzü; hatta o eleştirmen gibi, 'Hı!' derdim size. Mamafih, şimdi de diyebilirim: Hıh!" diye bağırıp kuyruğunu şöyle bir savurdu ve deliğine geri döndü.

Birkaç dakika sonra suda ayaklarını çırpa çırpa gelen Ördek sordu: "Su Sıçanı'nı nasıl buldunuz? Birçok meziyeti var, ama ben şahsen bir anneyim, ne zaman bir müzmin bekâr görsem, gözlerim dolar mutlaka."

"Korkarım onu kızdırdım," diye cevap verdi Ketenkuşu. "Ona ana fikri olan bir öykü anlattım."

"İşte bu, daima son derece tehlikelidir," dedi Ördek.

Ben de aynı fikirdeyim doğrusu.

MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 96

Oscar Wilde'ın 1888'de yayımlanan *Mutlu Prens*'teki masalları oğulları için yazdığı düşünülse de, yazar hedef kitlesini "yediden yetmişe çocuk ruhlu insanlar, şaşırma ve sevinme gibi çocuksu yetilerini koruyanlar" olarak açıklamıştır. Wilde bu masallarda bencilliği ve duyarsızlığı gözler önüne serer ve eleştirir. Onun ana masal kişileri bazen hatalarını anlayarak pişmanlık duyarlar ve özgecil davranışlar sergilerler. Kimi zaman da gözlerini kör eden kibirden bir türlü kurtulamazlar.

Mutlu Prens her ne kadar çıraklık döneminin ürünü olsa da, Wilde'ın masal ve alegori alanındaki ustalığını ortaya koyar.

OSCAR WILDE (1854-1900): İrlandalı şair ve oyun yazarı, Dublin'de dünyaya geldi. 19. yüzyıl sonunda ortaya çıkan "sanat için sanat" görüşünü savunan estetikçilik akımının İngiltere'deki savunucularındandır. Enniskillen'deki Portora Kraliyet Okulu'ndan sonra, bursla Dublin Üniversitesi'ne ve Oxford'daki Magdalen College'a devam etti. 1878'de *Ravenna* adlı uzun şiiriyle Newdigate Ödülü'nü kazandı. 1884'te İrlandalı ünlü bir avukatın kızı olan Constance Lloyd'la evlendi. 1891'de yayımladığı tek romanı *The Picture of Dorian Gray* (Dorian Gray'in Portresi), eleştirmenler tarafından ahlaksızlıkla suçlanmasına neden oldu. Wilde 1891 yılında *Lord Arthur Savile's Crime, and Other Stories* (Lord Arthur Savile'in Suçu ve Diğer Öyküler) ve *A House of Pomegranates*'i (Narlı Ev) yayımladı. Töre komedisi türündeki oyunları *Lady Windermere's Fan* (Lady Windermere'in Yelpazesi) ve *A Woman of No Importance* (Önemsiz Bir Kadın) büyük başarı kazandı. Son oyunları *An Ideal Husband* (İdeal Bir Koca) ile en başarılı yapıtı sayılan ve Victoria döneminin ikiyüzlülüğünü acımasızca sergileyen *The Importance of Being Earnest* (Ciddi Olmanın Önemi) 1895 yılında sahneye kondu. Wilde Fransa'da bir kulak enfeksiyonunun neden olduğu şiddetli bir beyin iltihabı sonucu aniden yaşamını yitirdi.

9 786052 950364

8 TL